

Same priprave na volitve morajo biti odraz dela LMS. Tam, kjer organizacije slabo delajo, pa morajo volitve prineseti izboljšanje v dejavnosti organizacije. Zato se bo posebno gledalo na to, kakšna bo vsebina volitev, prav nič manj se ne bo skrbelo za tehnično izvedbo volitev.

Predvolilni sestanki morajo govoriti o vsem, kar je najvažnejše v delu mladine. Ravno ob tej priliki se bo aktiv LMS pogovoril o tem z vsemi masovnimi organizacijami. Na tak način se bodo aktiv LMS brez dvoma lotili najvažnejših nalog.

O čem vsem naj govori aktiv LMS?

Vpraša se naj, kako je z združništvom? Kaj dela v tem pogledu aktiv? Aktiv mora razpravljati o tem, kako je z obdelovalno zadruzo. Seznaniti se mora v prvi vrsti z nižjim tipom obdelovalne zadruge. Vsek član LMS naj o tem govori tudi s svojimi starši. Vse podrobnosti jim naj obrazloži. Aktiv se naj skupno z vsemi masovnimi organizacijami bori proti vsem, ki bi poiskali razbiti združno gibanje ali ga obratiti le v svojo korist. Mladina se naj skupno s starši pomeni o problemih, ki nastajajo pri takem vstopu v zadruzo in kako naj se sodeluje v utrjevanju in razširjenju ekonomije, zadruge, njene živnorojske farme. V prvi vrsti se mora mladina vključiti v kmetijske zadruge, da je lahko poznejši inicator v razvijanju obdelovalnih združ. Resnejše naj aktiv obravnava izpolnjevanje dolžnosti in obveznosti kmetov od države. Pretrese naj, kako jih izpolnjuje ta ali oni. Bori se naj proti špekulacijam kulakov in dela naj na vsem tem, kar je važnega za vas.

Kaj pa z izobraževalnimi tečajji?

Vsak aktiv LMS na vasi naj v tem času ima skupno z OF krožek, če že ne tečaj. Pri tem se po večini pozablja, da je namen izobraževalnih tečajev na vasi izrazito političnega pomena. Saj mora biti osnova, o čemer se naj govori, čeprav je to o razvoju kmetijstva ali o ostalih vaški problematiki. Ker se bodo tečajji vršili le še nekaj mesecev, je treba misliti na to, da bodo kljub temu dosegli svoj namen.

Nič manj važna naloga aktivov LMS je, da mnogo govore o letošnjih delovnih akcijah, Seveda se naj ne pozabi mladino aktivirati za udeležbo prostovoljnega dela za prog Dobjo—Banja Luka. Na predvolilnih sestankih se mora mladino seznaniti s pomenom letošnje akcije, poleg tega se naj skliče sestanki, kjer se naj mladina skupno s starši pogovori o delu in življenju aktiv iz prejšnjih let. Naj ne bo letos aktivna, v katerem bi starši predstavljali glavno oviro za odhod mladine na delovne akcije. Novovoljena vodstva, v katerih bo mnogo tovarišev, ki so že bili na delovnih akcijah, bodo morala skupno z vsemi množičnimi organizacijami delati na tem, da bodo dosegli čimvečje uspehe, poiskati bodo morala slehernega mladina in mladinko, ki dela pri kmetu, kot delavec ali delavka, ki jim letno plača le nekaj sto dinarjev.

V času, ko se aktiv pripravila na volitve ali jih izvaja, naj poskrbi za to, da čimprej prične mladino politično in ideološko izpopolnjevati. Izpolnjevanje programa študija, političnega minimuma, ki ga predvideva CK LMJ, mora biti njegova stalna skrb. Vendar se aktiv ne sme omejevat samo na tovrstne študij, temveč vzporedno obdelovanje in dopolnjevanje najaktualnejših političnih vprašanj. Prav ob tem času je važno, da se spozna mladina z ekspoziti Ljudske skupščine. Ves ta študij naj bo organi-

ziran tako, da ga bo lahko vsakdo razumel in da ga bo vsakdo tudi z veseljem obiskoval. Izpolnjevanje tega programa — političnega študija — po katerem bi se naj učila mladina, mora pomeniti dvig politične ravni članov LMS.

Poleg tega naj aktiv LMS obravnava in dela tudi na drugih vprašanjih, ki so v njegovi vasi važna, kot n. pr. gradnja združnega doma. Pripravlja se naj na spomladansko setev, pomaga naj pri popisu živine itd. Skratka dela naj na vsem kar je potrebno, da bo njegova vas dala delež v socialistični preobrazbi vasi in čim hitreje ista napredovala. O vsem tem naj se aktiv posvetuje tudi s KLO.

Po naših vaseh se nahaja še vedno mladina, ki še ni vključena v organizacijo, temveč stoji ob strani. Vaški aktiv se naj zaveda, da je to ena od njegovih najvažnejših nalog, če hočemo dosledno mobilizirati vsakega poedinca v utrjevanju in v širjenju LMS v graditvi socializma. Mnogokrat se sektaši, in pri tem se pozablja, da se ta mladina prepušča kvaternemu vplivu našim razrednim sovražnikom. Vsi, ki so pripravljeni sodelovati in graditi socializem, se naj vključijo v organizacijo LMS, kar pomeni, da mora biti tudi vsebina dela osnovnih organizacij taka, da bo zainteresirala slehernega mladina in mladinko. S tem, da se bo govorilo v organizaciji o vseh gornjih nalogah, se naj skrbi za življenje vsakega poedinca mladina za njegovo fizikalno udejstvovanje, pa čeprav s preprostimi sredstvi, nato se naj skrbi za izlete, kulturne prireditve, zdrav zabavo in razvedrilo po delu. Vse to naj postane vsebina življenja mladih graditeljev socializma.

To naj bi bila vsebina volitev v vodstva osnovnih organizacij LMS. Dosedanja izvajanja volitev kažejo, da tam, kjer se še niso vršili predvolilni sestanki v tem smislu, tudi ob volitvah ni bila povsem zadovoljiva udeležba mladine. To pomeni, da je delo takih organizacij slabo, da so zgrešile vsebino dela, da vodstvo takih organizacij ni pri delu dosledno. V izvrševanju vseh teh nalog naj aktiv LMS tekmuje. Ljudska mladina si s tem osvaja tekmovalne kot stalen način dela v svojih osnovnih organizacijah. V okviru tega naj sprejema tudi obveznosti. Vodstva aktivov naj imajo pred seboj najvažnejše naloge, a ločijo jih naj od manj važnih. V izvrševanju teh nalog naj sodeluje vsa mladina, ravno tako naj sodeluje pri njih sprejemanju.

Volitve v organizacijah LMJ so bile vedno praznik vse mladine. Tudi tokrat jih je treba tako pripraviti. Zato aktiv LMS naj ne podcenjuje tehničnih priprav volitev. Demokracija volitev, ki je zajamčena po Statutu, mora biti odraz principov Ljudske mladine. Da bo predvsem vsebina priprav in volitev globoko politično-gospodarska, so dolžna tudi vodstva Osvobodilne fronte, da pomagajo organizacijam LMS. Ta pomoč mora najti odraz v tem, da kažejo aktivom LMS konkretne naloge, ki stoje pred celotno OF in katere sestavni deli je tudi LMS. Vodstva aktivov LMS pa naj povabijo na svoje predvolilne in volilne sestanke tudi predsednike množičnih organizacij. Tak način dela naj osvoje za stalno.

Osnovni namen volitev je politična in organizacijska ureditev enotnosti mladinske organizacije LMJ. S tem, da bo imela stalno pred očmi približevanje mladine k izvrševanju nalog, ki jih pred njo postavlja Partija, s tem bo dokazovala predanost naši Partiji in tov. Titu.

Prva polovica tekmovanja delavcev drž. posestva v Črncih

Tri mesece že tekmujejo delavci državne posestva v Črncih. Tekmovanje v čast 10. obletnice rojstva Osvobodilne fronte je pravzaprav podaljšek stalnega tekmovanja sindikalne podružnice, ki ga je začela v začetku preteklega leta.

Vredno bo, da si ogledamo nekatere tekmovalne uspehe črnskih delavcev. Med prve lahko štejemo množičnost sindikalnih vrst. Od 140 delavcev in namencev so organizirani v podružnico 104.

Upravni odbor podružnice se je petkrat sestel. Organizacijskih sestankov so imeli osem. 93 odstotkov članstva redno plačuje sindikalno članarino. Na treh organizacijskih sestankih so govorili o dogodkih v svetu in vlogi naše domovine v borbi za svetovni mir. Člani sindikata pomagajo frontlin in drugim množičnim organizacijam. Ne morejo pa se pohvaliti z rednim študijem. Le šest članov je, ki se redno udeležujejo študijskih sestankov. V upravi posestva naj bi stopali po stopinjah tov. Kenda Jožefa, ki se edini zavzema za pomoč sindikalne organizacije in ji tudi pomaga. Ostali tovariši grede mimo potreb delavcev. Lahko bi jim pomagali z strokovnimi nasveti in predavanji. Toda namesto sodelovanja — njihova pasivnost v delu s člani kolektiva. Tisk je že močno prodril med člane sindikata. 54 delavcev je naročenih na dnevne časopise in brošure.

Tekmovanje je dalo novih 2060 udarniških ur, ki so jih člani sindikata opravili na posestvu. Postružnik Ivan, živinorejec, ter oskrbovalca svini Sirk Franc in Veberič Alojz, so med najboljšimi člani delovnega kolektiva. Spadajo v poznano živinorejsko brigado, ki je bila pred nedavnim denarno nagrajena. V

čas u tekmovanja so proglasili 10 udarnikov. V njihovih vrstah so tudi tri kmetijske delavke. Sindikalna podružnica je skupno z aktivom LMS priredila samostojen kulturni nastop. Predstavili so se z naštudirano dramo.

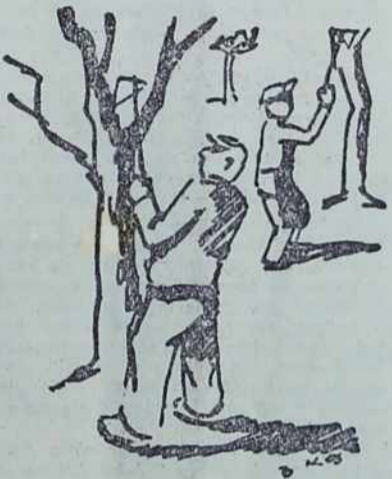
Med tekmovalne točke so zapisali varčevanje. O potrebi štednje so govorili na organizacijskih sestankih. To se zdaleka ne zadostuje, saj praksa na posestvu govori po svoje. Če bi besedam sledila dejanja, ne bi bilo propadlo 40 kupov (okoli 800 kg) sena, ki je na travniku segnilo. Ljudska inspekcija je ugotovila napako takrat, ko je bilo že prepozno. Napako je javila okrajni kontrolni komisiji in republiškem odboru ZSS; toda od nikoder glasu ali ukrepa.

Delavski svet so na posestvu izvolili septembra preteklega leta. Čeprav se je sindikalna podružnica zavzela za njegovo aktivizacijo, je ostal sklep na papirju. Šele po dolgem razdobju se je 22. januarja sestel k prvemu zasedanju. Kaj so čakali? Verjetno na ažurnost knjigovodstva in končno finančno poročilo tov. direktorja, ki bi ga naj podal na prvem zasedanju.

Za seboj imajo številne uspehe v tekmovanju. Ob njih ne manjka slabosti in napak, ki bi se s skupnimi naporei dale odpraviti. Sedaj, ko stopajo v drugo polovico tekmovanja, bodo morali na to pomisliti. Pot do novih uspehov ne bo lahka. Speljali jo bodo v pravo smer, če bo med sindikalno podružnico in upravo več tovariškega sodelovanja. Tega jim je doslej manjkalo. Stari tregovorci v slogi je moč, vella tudi za Črncane, ki bodo na dan slovesne obletnice dall pred Fronto svoj dokončen obračun.

Sončni dnevi - prilika za zimsko škropljenje

Borba, ki se vodi proti sovražniku našega sadnega drevja — kaparju, ni dosegla tistih zaželjenih uspehov, katere smo pričakovali. Predvsem leži krivda v tem, ker se niso vsi zavedali pomembnosti zatiranja in uničevanja tega škodljivca, temveč se raje pušča sadno drevje propadanju. Ravno v murskosobotem okraju je potrebno polagati mnogo več pažnje ohranitvi sadnih dreves, saj ravno našim drevesnicah grozi skorajšnja propast tega vedno zaželenega žlahtnega pridelka. No in kaj bomo pa potem počeli, ko ne bo več v Prekmurju lepih sadovnjakov,

rdečih in smejočih jabolk, hrušk itd. To vprašanje si naj zastavi vsako kmečko gospodarstvo, pa bodisi, da je to državne, zadružnega ali privatnega značaja. Da se taki katastrofi izognemo, ki bi bila za Prekmurje porazna, pristopimo čimprej k temeljitemu škropljenju drevja. Ravno to izredno ugodno vreme, ki že skoraj vso zimo traja, je primerno, d izvršimo te agrotehnične ukrepe. Prav nerazumljivo je to, da se je pravočasno seznanilo vse KLO, kot KZ za to čim širšo akcijo, da je bilo pravočasno dostavljeno škropivo, ni pa rodilo v celoti še nobenih izrazitih uspehov. Vsekakor dajemo priznanje KLO, ki so se zaključili ozir. ki bodo v kratkem zaključili z zimskim škropljenjem. Jasno

je, da so tisti KLO, kjer so se temeljito lotili dela, imeli dobre uspehe. V KLO Križevčih škropljenje drevja dobro poteka in bodo v najkrajšem času s škropljenjem končali. Nič slabše ni v Gornji Lendavi, kjer so poškropili že 850 dreves in v Markovcih, kjer so poškropili že nad 600 dreves. Tudi v Čepincih, Selu, Pokovcih in v Vučji gomili škropljenje uspešno napreduje. Po poročilih je do sedaj poškropljeno od planiranih 45.000 nad 20.000 dreves. Škropljenje pa ne poteka povsod tako, kot bi to moralo biti. Najdejo se še vedno KLO, kjer s škropljenjem še sploh niso pričeli. Najslabši rezultati so bili ravno v tistih KLO, kjer bi morali zaradi množine sadnega drevja biti med prvimi. To so predvsem KLO Rogoševci, Kramarovi, Sotina, Pertoka in Cankova. Poglejmo si samo primer Cankove. V prvih dneh decembra so dvignili nakaznico za bencin in potrebno

količino olja za škropljenje. Seveda, ko je bil čas, pogledati, če je škroplilnica v redu, se zanjo niso brigali, pač pa takrat, ko bi se moralo pričeti s škropljenjem, so se praskali po glavah: »... češ, saj je škroplilnica pokvarjena, dati jo moramo v popravilo.« Pri vsem tem pa so pozabili dvigniti nakazan bencin in olje. Razumljivo, da jim je dodeljena količina bencina in olja ob novem letu propadla. Vsekakor daje KLO Cankova prav lep primer dela, še bolj pa KZ Cankova, kjer je sadjarski odsek samo na papirju. Nič ni boljše v KLO Vaneč, kjer se danes popravljajo škroplilnico, saj tako se izgovarjajo. Naše mnenje je, da bi naj ljudstvo Prekmurja ozir. teh neelastičnih KLO izsililo iniciativo v KLO, kot v KZ za škropljenje sadnega drevja, dokler je še ugodna zima in čas za to, da se poškropi sleherni drevo in ohrani tisto, kar je še mogoče. —ček

Obisk v Tratenskem domu onemoglih

V prostornj tratenski grad so se leta 1949 vselili novi prebivalci. Prišli so bivši občinski reveži, hlapci, dekline in izgarani viničarji. Med njimi najdeš Doljenca, Lutomerčane, Poljčanarje, Sobočane in domačine. Ko vrtaš po njihovem življenju — ti pride pred oči, da je njihova preteklost črna in trnova pot, katero so morali prehoditi. Na njihovih obrazih so začrtane globoke brazde tistih temnih dni, ko so jih izžemali razni gospodarji in kapitalisti. Za v bivši Jugoslaviji so morali nekateri v hiralnice. O teh ustanovah so se nekaj širile čudne govorice. Mnogim revežem pa tudi v njih ni bilo mesta. Umirali so pod milim nebom, kamor jih je pahnila neumisljena gospodarjeva voja. Niha se zanje ni brigal. Občine so se bale svojih revežev. Še toliko niso zmoгле, da bi tem preskrbele za dostojno zadnjo pot na pokopališče. Življenje v Tratenskem gradu govori po svoje. Zadovoljni obrazj oskrbovancev, ki so v njem našli drug dom — izražajo skrb ljudske oblasti, ki je zanje dostojno poskrbela. Nič več jim ni treba z berakco palico po deželi. Našli so pot v zavetišču. Nova domovina žrtvuje težke milijono

ne za socialno ogrožene ljudi. Samo v Tratenskem domu izdajo za prehrano preko 1.900.000 dinarjev, za plače strážnemu osebju pa blizu milijon dinarjev. To so glavni izdatki v domu. Če bi jim priračunal še druge stroške vzdrževanja ustanove, bi pod peresom nastale nove številke, novi milijoni. Uprava doma se trudi, da bi stroške, znižala. S smotno razporeditvijo strešnih in delovnih mestih, je odpadlo sedem uslužbencev, ki so jih napotili v proizvodnjo. Z odpuštitvijo rezervne delovne sile so dosegli ustrezno sorazmerje med uslužbenci in oskrbovanci. Na vsakih pet oskrbovancev odpade en uslužbenec, računajoč tovariše, ki so zaposleni v administraciji. Prehrana je precji kočljiva. Ni lahko nahriniti 146 ust Pomagajo si z ekonomijo. Letos imajo v posesti 10 ha orne zemlje. Obdelovali jo bodo z lastno delovno močjo. Nekateri oskrbovanci radi pomagajo pri delu. Lani jim je ekonomija dala za 116 tisočakov zelenjave. Če te zanese pot med oskrbovance, lahko zahtudno spoznaš, da sprejemajo dokaj dobro hrano. Bolničarka je pojasnila, da odpade na enega oskrbovanca dnevno preko 3000 kalorij. Na povabilo upravnik doma sva s sekretarjem OO ZB stopila med oskrbovance. Pogled v prvo sobo onemoglih naju je preprečil, da le ni tako, kot se govori ponekod o teh ustanovah. Namesto umazanih lukenj — čiste sobe, dobro ohranjen inventar in opremljene postelje. Tudi obleka in perilo oskrbovancev sta čista in ohranjena. Ustavili smo se pred ženic, ki je pravkar čitla Kranjčev roman »Zorane so ledine«. Uprla je pogled v nas in izpovedala, da se v domu zelo dobro počuti. Pohvalila je potrežbo in hišni mir. Povprašala sva jo o rojstnem kraju. Iz njenih ust so privrele besede: »Sem Štamparjeva iz Greesovčaka. Bila sem dolga leta viničarka v novem domu živim pet let.« je zadovoljno povedala. Kodličeva iz Noršincev je pravkar šivala. Zmotila sva jo pri poslu. Malce nejevoljno se je ozrla po naših obrazih. Pomignila je z rameni in nam razodela, da ima že 93 križev. Dokler je mogla, je bila dekla. Kodličeva nič kaj rada ne pove, koliko je stara. Nam je na tihem zaupala. Takoj smo spoznali, da ji je malo nerodno, saj je najstarejša ženica v domu. Znidarčevega Martina iz Okoslavca smo našli pri čitanju »Poročevalca«. Ko nas je zagledal je z nasmehom pritegnil: »Evo čitamo, saj je danes marsikaj novega, po čemer smo mi v mladosti hrapeneli«. Mimogrede nam je namignil, da je čital o delavskih svetih. Niemu se je zdela novica nekam čudna. Ni mogel domniti, da danes vladajo delavci. »Oh, rad bi še bil enkrat mlad, da bi pomagal.« je globoko vzdihnil. Dal je slutiti, da je hvaležen tej oblasti za njeno očetovsko skrb.

(Nadaljevanje na 2. strani.)

V 1200 kmečkih hišah je zasvetila električna luč

Malo je doslej zapisanega o »Desovcih«, ki se bavijo z elektrifikacijo naše dežele. Mnogo so že ti ljudje opravili, da bi olajšali kmečkemu človeku trdo, doslej primitivno življenje. Električna uporna pomoaga preobrazbi našega podeželja in socialistični revoluciji na vasi. Na robu četrtega planskega leta je delavcem DES lahko pri obračunu svojega dela. Storili so mnogo več, kot pa je zmoгла stara Jugoslavija v 23 letih svojega obstoja.

Pustimo prednost številkam, ki povedo o elektrifikaciji kmečkih vasi v radgonskem in ljutomerskem okraju. Število zgrajenih transformatorskih postaj je naraslo od 9 iz stare Jugoslavije na 23 v četrtem letu Titove petletke. Po osvoboditvi so potegnili 25 km daljnove voda visoke in 63 km nizke napetosti. Električna je prodrla v 1200 kmečkih poslopjih, število odjemalcev električne energije se je povečalo od 2000 iz leta 1941 na 3700 v letu 1950.

Prepričljivo so podatki o elektrifikaciji radgonskega okraja in njen porast v primerjavi s celotnimi elektrifikacijskimi deli v bivši Jugoslaviji. Koliko smo več zgradili? Transformatorskih postaj za 37%, daljnovodov visoke napetosti za 31% in omrežja nizke napetosti za 130%. Število elektrificiranih kmečkih poslopjev se dvigne za 118%, število odjemalcev pa za 160%.

To je živa resnica o tistem, kar je storjenega na našem podeželju. Resnica prodira z elektriko na našo vas. Kmečki človek vsak dan spoznava, koliko skrbi za njega ljudska oblast, ki ni pozabila njegovih stoletnih teženj po elektriki.

Elektrifikacija se je uspešno uveljavila v radgonskem okraju. V tem obmejnem predelu je bila zapuščena stare Jugoslavije zelo skromna. Ljutomerski okraj je bil relativno bolj elektrificiran. Zato so takoj po osvoboditvi pristopili k odpravljanju neenakomernosti med obema okrajema. Kakšni pa so letošnji elektrifikacijski načrti? Električna mora podpirati socializacijo naših vasi. Dobila bo mesto v združnih vaseh Apačke kotline kjer se združništvo močno razvija. Pomagala bo združnikom pri obvladanju težkega kmečkega dela. Predvidena je napeljava daljno-

voda do Radencec, od tam pa v Petanjce, kjer bodo elektrificirali slatinski obrat in bližnja poslopja. V ljutomerskem okraju se bodo veselili elektrike v Preskici. Potrebovali jo bodo pri opravljanju rudarskih del in v nadaljnem raziskovanju rudnih zakladov. Po elektriki sprušujejo kmečki ljudje Slovenskih goric. Ni še odgovora na elektrifikacijski načrt, ki je na grafikonu v obratu Radgona. Zakaj? Zaenkrat še manjka materiala in energije, ki jo strastno požira razvijajoča se industrija. Nove hidrocentrale, ki jih gradimo na Dravi, bodo ustregle tudi slovenskogoriškim ljudem. V njih bodo zabrnili stroji. V plan bodo začrtali krožni daljnovodi, ki bo stekel po osrčju Slovenskih goric. V kmečke vase naj prinesel težko pričakovano električno luč. Slovenskogoričanom lahko povemo, da do tega ni več daleč...

Brez tekmovanja ne gre. Tega so se tudi zavedali delavci DES radgonskega obrata, zato pridno tekmujejo. Na prvem mestu so zapisali delovno disciplino in varčevanje z materialom. Po besedah, zapisanih v sklepih — stopajo vsi delavci. Danes se lahko pohvalijo, da niso zastojni govorili. Neupravičenih izostankov skoraj ne poznajo. Električni material štedljivo in smotno uporabljajo. Vsak meter demontirane žice in drugega materiala — jim pride pod roko. Vgradijo ga v nove napeljave.

Kaj so le pogrnatli v čast tekmovanja 10. obletnice OF? Zgradili so obratno garažo in udobno kopalnico, vse s prostovoljnimi delom. Nova objekta sta zahtevali mnogo delovnih ur, ki so jih delavci sami prispevali. Stopili so k združnemu domu v Radgoni. Pomagali so v Tednu cest in v aktivističnem delu na vasi, ko je šlo za drugo ljudsko posolilo.

Že 1949. leta jih je Direkcija pisмено pohvalila. Njihovo upravno pisarno krasni pohvalna diploma, ki so jo dobili od Narodne banke v Radgoni. Pri žtednji so se dobro odrezali. So prvi v okraju. Vsak delavec prihrani mesečno po 150 dinarjev. Doslej so zbrali blizu 50 tisočakov hranilnih vlog. V enoletnem varčevanju so lahko delavci DES mnogim podjetjem za zgled.

MURSKA SOBOTA!

Opozorja se vse volivce okraja Murska Sobota, da se glede na razpisane volitve v Ljudsko skupščino LRS pripravijo, če so vpisani v volilnem imeniku pristojnega krajevnege ali mestnega ljudskega odbora.

Reklamacijski rok za popravke volilnih imenikov traja do vključno 31. januarja 1951.

Volili bodo lahko samo tisti volilci, ki bodo vsaj do konca reklamacijskega roka vpisani v volilnem imeniku svojege sedanjege bivališča.

Okrajna volilna komisija M. Sobota

Mladinski aktivni po šolah

Skoraj po vseh šolah so danes vključeni dijaki v organizacijo LMS. Na drugi strani pa so organizacije izgubile svoje rdeče nitke, ki so pred letom bile zanje tako značilne. Nekateri člani LMS na šolah so demokracijo razumeli po svoje, češ sedaj pa bomo mi odločali in celo zahtevali so od vodstva, da štiti njihove interese. S takim mnenjem in delom moramo prenehati. Rdečo nit je potrebno ponovno poiskati. Na ostrino moramo postaviti: kdo je lahko član LMS in kdo ne more biti? Vedno imeti pred sabo, da je LM komunistična organizacija. Danes lahko mirne duše trdimo, da je 20% dijakov v org. LMS, ki jih bo treba izključiti, ker je predpogoji, da organizacija LMS dobi nazaj rdečo nit.

Na šoli se mora izključiti vse tiste, ki imajo malomaren odnos do učenja. Nedvomna, da Šitar, Koltaj, Berdenova, Kolar in še nekateri ne morejo biti člani LMS. Jasno je, da razni malomeščanski ljudje ne spadajo v organizacijo, da ne spadajo v organizacijo tistih, ki nečesto razumetj težav socialistične graditve, ki nečesto razumetj vloge naše domovine v svetu. Dijake, ki nečesto razumetj, da je naša država s svojo pravilno politiko eden izmed stebrov mira. Vse takšne in tem podobne ljudi je nujno, da jih odstranimo iz organizacije. Na šolah se zasleduje tudi dijaki, ki se veselo nove vojne, teh pa absolutno nečemo in takšne ljudi bi bilo potrebno izključiti tudi iz šole. Osmošolci, ki mislijo študirati teologijo, prav tako odstraniti iz organizacije, kajti teologija in naša stvarnost se ne moreta sprizniti.

Vsaka organizacija se ravna po »Statutu« in »Programu«. Jasno, da se mora tudi organizacija LM ravnati po njem. O tem bo potrebno govoriti takoj v začetku drugega polletja na Ekonomski sređnji šoli. Ta organizacija pa se je daleč oddaljila od rdeče nit, o kateri smo govorili. Tu je vprašanje, če je 50% dijakov vrednih, da so člani LM. Tu bi bilo skoraj napačno, da bi danes govorili o organizaciji — je organizacija in ni organizacije. Ta mladina bi bila sposobna ustvariti marsikaj. Pomislimo samo na čajanko ob starem letu, toda vprašanje je njene volje. Tu bo potrebno pomisliti tudi na vodstvo, ki izgleda, da nima vseh sposobnosti in tudi volje nima. Organizacija na učiteljsku je sposobna reševati probleme, ki se postavljajo pred njo, malo več živahnosti bi bilo potrebno.

Ne bomo trdili, da šolska mladina ne dela na kulturnem polju, vendar vse pre malo. Več pestrosti v njihovemu delu bi bilo zaželjeno, več samostojnosti in iznajdljivosti. Premalo se govori o tek-

movanju za 10. obletnico OF. V vseh mladinskih organizacijah, šolskih, kmečkih in delavskih, je potrebno, da se še sedaj govori o letošnji delovni akciji. Gradnja mladinske proge Banja Luka — Doboj ključne člane LM 100% na delo. Pred vsakega člana LM na šoli se bo postavilo, da gre na akcijo.

Vodstva na šolah bodo morala obrniti več pozornosti objašnjevanju političnih dogodkov v svetu in doma. Od njih se bo tudi zahtevalo, da bodo bolj poznala dogodke.

Samo s takšnim delom bodo postale naše organizacije LM močnejše, čvrstjše in enotnejše. Luk—

Še vedno se nadeje ljudje, ki nimajo pravega odnosa do nameščenec

Herman Draga je dvostranska sirota. Dokler ni končala svojo vajeniško dobo, je živel pri svojem stricu v Puconcih. Postala je šivilja. Teoretski izpit je položila z odličnim uspehom v Murski Soboti, a praktični s prav dobrim uspehom ravnatoka v Murski Soboti.

Po izpitu je prešla namestitve v šiviljski delavnici Mestnih storitvenih podjetij v Murski Soboti! Toda vodkinja delavnice tov. Rotdajčeva je kmalu za tem ugotovila, da Draga Herman ne zna delati in da ni sposobna za mestno šiviljsko delavnico.

Postavljala se nam dvoje vprašanj. Ali je v resnici tov. Draga Herman nesposobna? Kdo je kriv, da je nesposobna? Tov. Draga je polagala praktični izpit prav pred tov. Rotdajčevu, ki jo je ocenila s prav dobro oceno. Ali je potem mogoče, da Herman Draga ne zna šivati in da nima strokovne sposobnosti za mestno šiviljsko delavnico.

Herman Draga je pristala celo na to, da bi se še učila šest mesecev v šiviljski delavnici pri tov. Rotdajčevi, toda na osnovi odnosa, ki ga je imela do nje, je bila Draga Herman primorana zapustiti delovno mesto, tako da je sedaj kot dvostranska sirota brezposelna.

All je to pravilno? Mogoče se bo le nekdaj od poklicanin našel in ji dodelil drugo službo in tako Dragi Herman dal priliko zaslužka kot dvostranski siroti. Mogoče se bo našel tudi kdo, ki bo ravnatoka vzgojil vodkinjo podjetja, da bo imela pravilen odnos do te sirote, zlasti, če je bila ta sirota ocenjena prav od tiste, ki je tolmačila in jo prepričevala, da ni sposobna delati.

Človeku, ki živi v Tratenskem domu. Menda ga ni med njimi, ki bi se lahko pohvalil o mladostnem življenju. Oglejala eva se je jedinicno. Prostor na dvorana, ozvočena z radijskim zvočnikom. Ravno pri kosilu sva jih našla. Oskrbnavci so se tokrat mastili z mesom in pšeničnim kruhom. Zlasti zadnje nas je nekoliko presenetilo. Upravnik nama je pojasnil, da dobivajo dvakrat na teden bel kruh, po štirikrat pa mesnata jedila.

Se mnogo bi se dalo povedati o Tratenskem domu. Tudi to, da jim skozi streho ob deževju teče voda, da imajo slabo kanalizacijo. Vodnjak bo treba zgraditi. Ob suhi morajo po vodo v 3 kilometre oddaljeno Vratje vas. Pa žarnice, so jim zelo potrebne. Kuharice so jezično, ker nimajo posode. Desetlitreke lonce krpa jo s testom, da ne propuščajo vode. Se mnogo potreb vedo našti. Glas o tem je prišel na pravo mesto. Ljudska skupščina LRS je na zadnjem zasedanju sprejela proračun. V njem je zapisano, da tudi Tratenski dom ne bo ostal pozabljen. Vest so v Tratenskem domu z veseljem sprejeli. Se bolj se bodo zavzeli za svoje hvaležno poslanstvo, skrbeti za starčke in uboge ljudi, ki so brez strehe in pomoči.

Nakupovalci „Živino odkupa“ v Radgoni so sprejeli strogo in zaslužen kaznen

V ponedeljek 15. t. m. se je pred senatom mariborskega okrožnega sodišča, ki je zasedal v Radgoni — pričela javna sodna razprava zoper glavne obtožence Klaneček Karla, Dundek Franca, Svagan Angela, Krmek Mirka, Rauter Franca in osem obtožencev — uslužbenec »Živino odkupa« v Radgoni. Senatu je predsedoval Cvirn Otmar, obtožnico pa je zastopal pomočnik javnega tožilca za Mariborsko oblast tov. Jelenc Gornir.

Obtožen Klaneček Karel je bil na položaju upravnika podjetja »Živino odkup« v Radgoni. V času od 1. februarja do 30. maja 1950 je zagrešil več kaznivih dejanj zoper službeno dolžnost.

Odobraval je potne stroške uslužbenecv, ne da bi bili opremljeni s potrebnimi podatki. Potni obračuni niso vsebovali podatkov o času odhoda in prihoda uslužbenecv, niti poročil o izvršenem službenem poslu. Onemogočil je vsako kontrolo o pravilnosti izplačanih potnih stroškov.

Opustil je napravo obračuna za potrošeni 3370 litrov bencina v vrednosti preko 21 tisočakov. To je storil iz razloga, ker se je trošil bencin v izvenuradne svrhe, za kar je obtoženec dobro vedel. Soobtožencu Budja Mirku je dovolil uporabo vozila za dva dni, soobtožencu Repoša Ernestu pa za prevoz vina njegovega očeta iz Haloz v Crenševce.

Dopustil je, da so se uslužbenci prisvajali vrvi za vezanje živine. Kmetom, ki niso imeli lastnih vrvi — so nakupovalci zaračunali po 60 in 100 din za vrvi, ki so bile last podjetja. Izkupil je za prodane vrvi so si pridno prisvajali. Podjetje je oškodoval za 57 tisočakov.

Pri Narodni banki v Radgoni je upravičil izdajo kmečkih bonov v vrednosti 4.189.000 din na osnovi prodajnih kart, sprejetih od kmetovalcev. Izdajo bonov ni upravičil v podjetju z namenom, da bi prikril lastno prisvajanje bonov, kakor tudi slično početje podrejenih uslužbenecv. Opustil je vodenje knjige »Evidenca o izdanih bonih«. Sam je vtaknil v žep za okrog 10.000 din kmečkih bonov.

Julija 1950. leta je samovoljno razdelil med uslužbence 233 kg koruze in 150 kg otrobov. Sam si je prisvojil 53 kilogramov koruze in 20 kg otrobov. Soobtožencu Budja Mirku je naročil ob priliki prodaje avtomobila OKAP, da utaji zračnico tovornega kamiona, vredno 4500 dinarjev. Budja je njegov nalog izvršil.

Za popravilo tovornega avtomobila je dvignil 60.000 din akontacije. Nakupil je nekaj avtomobilskih delov. Kamion je dal v popravilo. V predložen račun o popravilu je poleg stvarnih izdatkov vnesel ona dela, ki na kamionu niso bila izvršena. Na ta način je prišel do 16 tisočakov, ki jih je vtaknil v svoj žep. Ob priliki prodaje kamiona OKAP je zatajil bencinski motor, ki se je nahajal na popravilu v podjetju »Avtoobnova« v Mariboru. Motor je hotel pozneje dvigniti in ga na lastno pest prodati.

Soobtoženec Bunde Franc, nakupovalec pri omenjenem podjetju — je oopulil kmete pri zaračunavanju vrvi. Po lastnem priznanju si je pri tem poslu pridobil tri tisočake.

V sredini poletja 1950 je sprejel od Perku Ivana 23.000 din. Obljubil mu je, da bo kupil telico za kritje njegove obvezne oddaje. Nakupa ni izvršil, niti ni vrnil Perku denarja. Tudi od Nemec Alojza in Letnik Marije je sprejel 6310 dinarjev z obljubo, da jima bo nabavil meso. Omenjeni znesek je vtaknil v svoj žep.

Neupravičeno je odbijal težo od živine, ki so jo oddajali kmetje. Tako je v neugotovljene svrhe pri Šmidleherjevi

kravi odbil 16 kg, pri Kumovi pa 50 kg od žive teže.

Ponarejal je prevzemne liste, vse z naklepom, da se okoristi z ljudskim denarjem. Za kravo, odkupljeno od Cimermana Antona — je dal 26.000 din, podjetju pa predložil račun za 27.600 dinarjev. Na sličan način je potegnil podjetje za okrog 3000 din. Preiskava je ugotovila, da je v treh slučajih popačil podatke v odkupnih dokumentih.

Od kmetov je na svojo pest kupoval živino. Prodajal je v podjetju po višjih cenah. Tako je kupil od Ficko Vendela kravo, vredno 27.000 dinarjev. Od razlike je vrnil Ficku 5 tisočakov, 4180 din pa si je sam obdržal.

Brez blagajničarke ne bi z lahkoto šlo. Zato je tudi ona stopila v njihov »začarani« krog. Svagan Angela je zagrašila številna kazniva dejanja.

Odkupovalcem je izplačevala pavšalne provizije, ne da bi upoštevala odkupljeno živino pri posameznem odkupovalcu. Neupravičeno jim je izdala 83 tisočakov. Iz blagajne je vzela preko 41.000 dinarjev, ter jih dala uslužbenecv, da so se lahko na račun podjetja gostili. Iz marže podjetja je razdelila 58.000 dinarjev denarnih nagrad uslužbenecv, čeprav niso bili nanje upravičeni. Brez predloženih potnih obračunov je izdala nakupovalcem preko 16 tisočakov.

Iz blagajne podjetja si je prisvajala denar. Izkoriščala je lahkomyšelnost nekaterih odkupovalcev, katerim je izdajala gotovino. Iz svežnjev bankovcev si je neopazno prilastila del teh bankovcev in oškodovala odkupovalce za 40 tisočakov. Del navedenega zneska so odkupovalci že vrnil podjetju. V svoj žep je vtaknila 2000 kmečkih bonov.

V avgustu 1950. leta je vzela iz miznice soobt. Klanečka bencinske bone za količino 20 litrov goriva. Izročila jih je stricu Gomboc Francu iz Murske Sobote. Je soodgovorna za izvršitev kaznivih dejanj, ki so jih storili soobtoženci. Z njimi je aktivno sodelovala.

Nakupovalec Krmek Mirko je kot zasebnik nakupil od kmetov jabolčnik, v vrednosti 19.800 dinarjev. Prodal ga je v gostilno Klemenčič v Radgoni za 28 tisoč 800 dinarjev.

Kot nakupovalec je sprejemal od kmetov prodajne karte in z njimi dvigal v podjetju kmečke bone. Tako je sprejel od Lovrenčić Slavka 1000 prodajnih kart. Od 1000 dodeljenih bonov v podjetju na Lovrenčičeve karte, je sprejel od lastnika nagrado 500 kmečkih bonov.

Od Bunderj Otilije je februarja 1950 sprejel 2000 prodajnih kart in eno tele v vrednosti 1000 dinarjev. Bunderlovj je vrnil tisočaka od izkupička in 1000 kmečkih bonov, dočim si je ostalih 1000 bonov sam obdržal.

Ko je hodil po terenu, se je pošteno mastil. Privoščil si je tudi alkoholnih pijač. Dasiravno je sprejemal plačo, dnevnice in provizije — je užival na kredo podjetja. Svojo sopajdačkinjo Svaganovo je zlahka nagovoril, da je izdala iz blagajna 24.329 dinarjev. S tem zneskom je podjetje poravnalo Krmekove »specialne« račune po gostilnah.

Junija prošlega leta je zaklal 462 kg težko odkupljeno kravo. Iz mesa je napravil klobase. Ostalim uslužbenecv je prodal 132 kg klobas po 105 dinarjev za kg. Razlika 47 kg klobas je obdržal za sebe. Razdelil jih je neugotovljenim osebam. Drobovino in kosti od zaklane krave je prodal krajevni gostilni v Radgoni za 2752 dinarjev. Izkupička ni izročil podjetju.

Obtožen Rauter Franc starejši je odkupoval živino za podjetje kot zasebnik. Na svojo roko je preprodal živino in druge kmetijske proizvode. V letu 1948 je nakupil v okraju Murska Sobota 8 svinj po 1800 din za ko-

med. Prodal jih je Silec Ludviku po 2 tisoč 200 din za komad. Za slična prepričevanja z živino in kmečkimi boni — seveda v privatni dejavnosti — je Rauter zaslužil še 17.325 dinarjev. Večkrat se je rad ponudil za posrednika. Pri tem poslu je dobro zaslužil. Sam je priznal, da je pridobil 10 kg mesa in 20 kg žita.

Kot odkupovalec je kupil pri Šubler Ivani kravo, vredno 21.600 dinarjev. Odstopil jo je Kramberger Antoniji proti nagradi 3500 din.

Temu primeru je pridružil še druge. Prinesla so mu nesorazmerne premoženjske koristi, saj je samo kot odkupovalec oškodoval skupne koristi za 28 tisoč 310 dinarjev.

Podobna glavnim obtožencem — je ostala družina špekulantov, ki so se v svojem temnem poslovanju tesno povezali. Zato jim je cvetela spekulacija, s katero so prodirali v podjetju in na področju. Edni cilj, katerega so se oprijemali obtoženci — je bil, da se najbolje okoristijo na račun delovnega ljudstva, ki gradi socializem.

Povzročena materialna škoda, nastala v izvršitvi kaznivih dejanj po obtožencih — je velika. Presrega vsoto 300 tisočakov. Številne manipulacije z živino in kmetijskimi proizvodi, so obtutno otežkočale redno prehrano prebivalstva. Z nezakonitimj zakolj živine — so nekateri obtoženci oškodovali državni živalski fond.

Obtoženci so pod težo dokazov inkrimirana dejanja priznali. Sodišče je v trajanju javne razprave zaslišalo številne prič. ki so potrdile dejanja obtožencev.

Po štiridnevnom trajanju razprave je sodišče v četrtek 18 t. m. zaključilo sodni postopek. Upoštevaajoč družbeno nevarnost izvršenih kaznivih dejanj in obtožencev samih — je v imenu delovnega ljudstva obsodilo:

Klaneček Karola na 5 let odvzema prostosti s prisilnim delom in na izgubo državljskih pravic za dobo 1 leta;

Bunde Franca na 2 letj in 6 mesecev odvzema prostosti;

Svagan Angela na 2 letj in 6 mesecev odvzema prostosti;

Krmek Mirka na 2 letj odvzema prostosti;

Repoša Ernesta na 1 leto in 4 mesece odvzema prostosti;

Rauter Franca, st. na 3 leta odvzema prostosti;

Rauter Franca, mlaj. na 1 leto in 6 mesecev odvzema prostosti;

Šibrat Franca na 10 mesecev odvzema prostosti;

Koren Simona na 1 leto in 8 mesecev odvzema prostosti;

Hamer Ivana na 8 mesecev odvzema prostosti;

Murlec Elizabeta na 10 mesecev odvzema prostosti in

Budja Mirka na 1 leto in 2 meseca odvzema prostosti.

Obvestilo

Pozivajo se volilci v Murski Soboti, da se prepričajo, če so pravilno vpisani v stalni volilni imenik Murske Sobote. naprošamo svojece tistih, ki so se za stalno iz Murske Sobote odselili, da se jih odjavi iz volilnega imenika in sicer najkasneje do 15. februarja 1951. Ravno tako se opozarja mladince, ki bodo do 15. marca 1951 izpolnili 18. leto starosti, da se vpišejo v volilni imenik. Poleg tega se poziva osebe, ki so po 15. februarju 1950 menjale stanovanja, da prijavijo spremembo najkasneje do 15. februarja 1951. V bodoče se naproša, da se takoj prijavi volilni komisiji vsaka sprememba stanovanja.

Iz pisarne MLO Murska Sobota.

Dorko Trpak :

in misel nanj je dražilo v njej prijetno občutje, nemirno trepetanje, tako vroče...

Sonce je žgalo. Nad razsušenimi grudami je zrak nevsučno trepetal. Ožgane hrbe je počasi prelival znoj. V naselbini ni bilo videti tiste jutranje živahnosti. Samo iz dim-

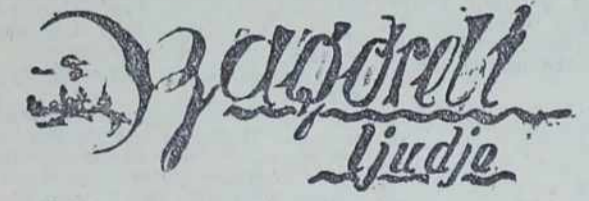
zaslužili njihovi otroci v kanalu, a kar je od tega ostalo, so stlačile v ndrje, kajti še bodo šle v mesto in kupile, kar je za dobiti...

Cas je počest mineval. Zdelo se je, da je potekal tem počasneje, čim bolj je pripekalo sonce. Toda tudi delovni čas dneva je kmalu minil. Kokaš, Aranka in vsi ostali delovni ljudje v kanalu so zložili orodje v samokolnice, jih prepustili mlajšim, da so jih odpeljali nazaj v barake in se nekoliko utrujeni, vendar nasmejani in še vedno dokaj živahni napotili nazaj proti svoji naselbini.

Tiho so se porazgubili po kočah. Pred Kokaševu kočo je ležal njegov bundasti psiček, molel jezik iz gobca in globoko dihal. Serkezov mali Vladko je leno capljal proti njemu, stiskal v rokah lončeno skodelico, v kateri je puhtelo vroče mleko. Tiho je brundal predse in to je privabilo Kokaševoga malčka iz hiše. V presledkih so prihajali na peščena ozka dvorišča tudi ostali raztrgančki, tu in tam je prišel tudi kdo izmed starejših in tako je polagoma naselbina oživljala kot v zgodnjih jutranjih urah.

Sonce je prav tako počasi odmikalo proti zahodu, sence hiš, drevja in grmičevja so se večale, da se je zdelo, kot da se razpira velika pest — doslej čvrsto stisnjena. Sence drevja so postajale vedno daljše in dobivale vedno bolj določene oblike dolgih zahtevajočih prstov. Travnik pred kočami je dobival vedno temnejšo, stekleno zeleno barvo, zemlja se je zdela kot raztresena rja. Dim se je še vedno vil iz poštnih dimnikov, postal vedno bolj privlačno moder; v lahmem vetriku, kateri je zavel od zahoda, je spreminjal oblike in oblikoval tako živahne podobe, kakor so živahni zagoreli ljudje.

Kokaš se je zopet vsedel na prag svoje hiše, potegnil iz žepa svojo staro pipo in jo prav tako počasi, kot zjutraj, naplnil. Z zaspano kretnjo jo je prižgal in slastno srknil dim. Njegov pogled je brodil daleč po obzorju, gube obraza so mu postale mehke, ves obraz je dobil izraz sanjivosti in vročega kopnenja. Grudi so močno in enakomerno valovile in videti je bilo, da je utonil v spominih — da je v mislih nekje daleč za polji in gozdovi, nekje tam, kjer so včasih taboreli, kjer je bilo mnogo živahnejše kot tukaj. Takrat so vsak večer drnje

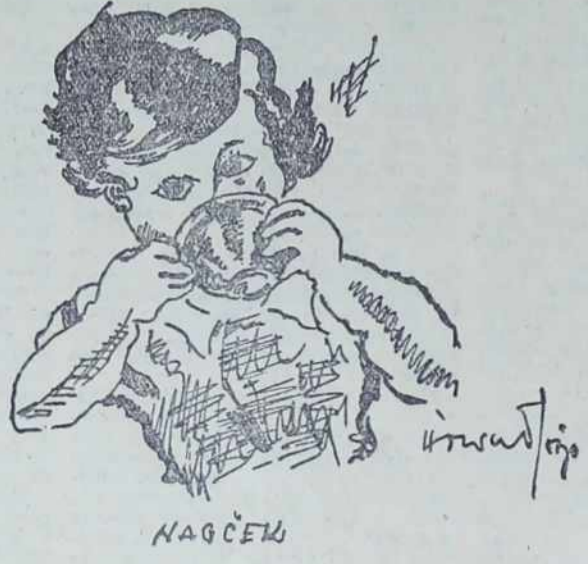

Mladi mož se je vnešeno oziral, pogledal proti koruzi za kanalom in pred njo opazil nagčika brezskrbno stopicajočega proti nasipu, kjer je njegov zagoreli oče pravkar premrnil samokolnico zemlje. Se trenutek je obstal, kot da bi hotel za večno obdržati v spominu vse te prijetne prizore, odobravaljoče prikimal, kakor da pritrjuje Ilonkinemu prisrčnemu vzkliku:

»Moj Geza je pisal... To je moj Geza napisal!«

Prav tako umirjeno, kot so se gibala v kanalu v enakomernem delu zagorela telesa je stopal po nasipu naprej in prijazno božal s pogledom zagorele ljudi. Prisluškoval je zaglegim, razposajenim in tudi resnobnim klicem, razumeval ali pa tudi ne, toda čutil je z njimi in jim hkrati zazidal. V vsem njihovem prostodušnem ponašanju je videl nekaj, česar je vedno pogrešal sam v sebi in tudi v svojih znanjih. V vsakem gibu slehernega od teh ljudi je čutil sproščenoost, toliko naravnega, privlačnega občutja, toliko življenjske moči... Zdelo se mu je, da so lahko samo zato takšni, ker živijo v večnem doživljanju, v samih menjajočih se občutjih, v enem samem kopnenju...

Neopazno je izginil proti cesti, svet za njim pa je živel v pestrem ritmu dela. Kokaš je zvrnil na vrhu nasipa novo samokolnico zemlje, zagodrnjal na svojega neubogljivega sinčeka, ki je zopet čepel na grmadi zemlje, mu jezno vzal pipo, iztresel iz nje pepel in jo nanovo natlačil, prižgal in krepko potegnil. Ilonka je raztreseno pogledovala zdaj proti naselbini, zdaj proti mestu in v delu zastajala za vsemi. Pismo Geze

nikov se je razposajeno kadilo. Raztrgančki so nejevoljno, utrujeno odhajali drug za drugim proti kočam med vitkimi akacijami... Iz mesta so prihajale poslednje ženske z otročkički v culah povezanih čez hrbe. Toda v teh culah je bilo najti tudi marsikaj drugega. Da, marsikaj lepega so kupile za svoje snove in hčere. Vse za tisti denar in točke, ki so jih

V soboško novogradnjo mlekarne se vlika „Sv. Birokracij“!

Prekmurje ima skoraj v vseh predelih ravnanje in Goričko izredno dobre pogoje za živinorejo. Vsi delci neurejenih prometnih razmer in pomanjkanja dobrih mlakar so živinorejci prav težko prodajali mlečne proizvode. Večinoma so poprej živinorejci gojili živino samo za mesno proizvodnjo, le v okolici Murske Sobote so polagali več pozornosti proizvodnji mleka.

Po osvoboditvi je Mlekopromet s svojimi prevoznimi sredstvi zajel celotni odkup, vsled česar je postalo pomanjkanje mleka, ki bi v poletnem času hitro predelale večje količine mleka. Še bolj pereče, v ta namen so začeli že v letu 1947 graditi moderno mlekarino, ki bi lahko zajela dnevno do 50.000 litrov mleka, v kolikor bi lahko zajeli odkup mleka v prihodnjih letih. Nova zgradba pa bi služila tudi v industrijske svrhe, saj bi lahko iz mlečnih odpadkov proizvajali danes prav manjkajočo, važno surovino »kazein«, ki se jo sedaj uvažuje iz inozemstva. Čeprav so zgradbo že v naslednjem letu, deloma tudi v letu 1949 dozidali in jo pokrili, stoji še danes v surovem stanju. Kljub obupnim razmeram v delovnih prostorih sedanega Mlekoprometa, če že ne upoštevamo nizke proizvodnje. Razumljivo je, da nastajajo pri menialju gospodarstva vedno težave za gradnjo takega objekta, vendar pa bi se lahko z dobro voljo in z izdatno pomočjo okrajn. foruma zgradba dogradila, ne pa, da za okrajno gospodarstvo gradnje niso upoštevali kot gospodarske prioritete. To zavlačevanje, ki je bilo edino lahko v posmeh Sobočancem, je

trajalo kar dve leti, čeprav se merodajni opravičujejo, češ, nastale so nepredvidne težave v dobavi strojev iz Madžarske. Po mnenju ljudstva pa stroji nimajo nič skupnega z dokončno dograditvijo — mlekarskega poslopja, saj bi se toliko časa lahko uporabili še stari stroji.

Stari prostori Mlekoprometa v Murski Soboti so prav nehigijski ter zdaleč premajhni za predelavo dnevne kapacitete mleka, ki v poletnem času doseže skoraj do 15.000 litrov mleka. Strari in ostali delavci delajo pod težkimi pogoji dnevne soperare in v slabem zraku brez vsake ventilacije, poleg tega še ti neprimerni prostori zelo kvarno vplivajo na kakovost izdelkov. Računa se, da zaradi slabih prostorov zgubi sir na kakovost do 15%, kar je velika škoda, če pomislimo, da predelajo dnevno po 1000 kg sira in po 500 kg surovega masla. Povprečna kapaciteta mlekarne je 8 do 10.000 litrov mleka. Ker ga morajo v poletnem času predelati mnogo več, se je zahvaliti le samoiniciativnosti in požrtvovalnosti kolektivna, da ne pride do izgube mleka. Vsi delovni prostori niso mogoče posneti »srotke«, katero bi lahko predelali v maslo. Računajo, da gre letno v izgubo do 5000 kg surovega masla. To je ogromna škoda, ki lo predvsem zelo občutijo delovni ljudje. Vsa ta dejstva nujno narekujejo čimprejšnjo dograditev nove mlekarne, ki bo lahko zajela in predelala celotno proizvodnjo mleka soboškega in dolinjo-lendavskega okraja. —st.

Kakšna je zaščita kulturnih spomenikov v Prekmurju

Pred kratkim je opisal asistent-konzervator Zavoda za varstvo kulturnih spomenikov LRS Marijan Zadnikar kulturne spomenike v Prekmurju. Vsakemu količak razgledanemu Prekmurcu so dobro znani ti dragoceni kulturni spomeniki. Ne bomo jih na novo opisali, pač pa hočemo povedati nekaj o zaščiti teh spomenikov. Preden pa bi to storili, moramo ugotoviti, kaj spada pod zaščito zakona. Zakon o varstvu spomenikov in prirodne znamenitosti LRS pravi, da pod zaščito spadajo vsi kulturni spomeniki in prirodne znamenitosti kot znanstvene in estetske kulturne dobrine ne glede na to, v čigavi lasti, upravi ali posesti so.

Osnovno načelo je, naj se zaščiti vse, kar ima spomeniško vrednost, kar je ostalo iz naše preteklosti, kar je v zvezi z življenjem našega ljudstva. Sem spada zanašna svetina in cerkvena arhitektura, ki ima zgodovinsko in umetniško vrednost, vsaka zgodovinska razvalina, arhivallje, zgodovinski predmeti (arheološki, etnografski ali kulturnozgodovinski). Pod zaščito zakona spadajo tudi parki okrog nekdanjih fevdalnih dvorcev in vsaka prirodna redkost.

V Prekmurju so zaščiteni sledeči kulturni spomeniki: V Murski Soboti grad in gotizirana apsida s freskami, v Selu romanska rotunda s freskami, v Turnišču gotizirana romanska arhitektura s freskami, Beltinski grad, Rakičanski grad, v Martjanjih gotski arhitektura s freskami, na Tišini gotska arhitektura, v Domsjävclnih romanski portal, ki je najstarejši kulturni spomenik v Prekmurju, v Petrovcih gotski prezbitertij in Gornji Lendavi grad in gotska arhitektura.

V Prekmurju so zaščiteni tudi parki v Murski Soboti, Rakičanu, Beltincih, Gornji Lendavi, na Tišini ter Fazanarija v Murski Soboti. Silka zaščite kulturnih spomenikov in prirodnih znamenitosti v Prekmurju ni razveseljiva. Ugotoviti moramo, da so se zgodile v tem oziru neopravičljive napake. Marsikaj je že zamujenega, marsikaj je šlo v izgubo, kar bi odlično slu-

žilo za raziskovanje lokalne zgodovine Prekmurja. Prekmurje se je ponašalo z odlično fevdalno arhitekturo. Zgodovinsko važen gornjelendavski grad, ki je ob enem najbolj odlično po svoji plemeniti arhitekturi — razpada. Ista usoda čaka beltinskega, rakičanskega in murskosoboškega, dasi so vsi objekti arhitektonsko velike vrednosti. Hitra pomoč bi se ohranila to ljudsko premoženje, ki bi služilo v obče-koristne namene in s tem bi postali ti — priča našega suženjstva — znaniški nove Jugoslavije.

Od kmečke arhitekture je zaščiten dom Sraka Andreja v Lipovcih št. 85 in dom Hotvata Štefana v Bogoičini št. 46. Cerkveni spomeniki so na splošno v dobrem stanju, le turniška cerkev zahteva nujna popravila. Boleča rana spomeniškega varstva v Prekmurju so parki okrog gradov, ki so razen Fazanarije v Murski Soboti uničeni.

Razumljivo je, da moralo vzdrževati spomeniške stavbe uprave in ustanove, ki jih rabijo, saj imajo v take namene proračunske kredite.

Prve določbe spomeniške zakonodaje izvirajo že iz naše Osvobodilne borbe. Tak zaščiten odlok je izdelal predsedstvo SNOS dne 27. I. 1945. Dne 23. VI. 1945 je stopil v veljavo prvi zvezni zakon, drugi pa 4. X. 1946. Prvi republiški zakon o spomeniški zaščiti je izšel 19. maja 1948.

Vrhovno kontrolo o stanju kulturnih spomenikov ima Zavod za varstvo kulturnih spomenikov LRS, ki je pod vodstvom Ministrstva za znanost in kulturo G.F.

Zene so oficirji naše trgovske mornarice. Sava Kaluža iz Slovenske Bistrice opravlja že eno leto službo oficirja na prekoceanskih ladjah naše trgovske mornarice. Te prvi ženi se je letos pridružila še druga. Na prekoceanskem parniku »Hrvatiskaa, ki je te dni odplul v Severno Ameriko, se je prvič ukrcala Jolanda Grudnova iz Nabrežine na Primorskem.

MELINCANI SO NAPREDNI

Na sestanku mladine v Melincih so sklenili, da bodo začeli z delom v izobraževalnem tečaju. To so Melincani doigo želeli, saj imajo mnogo mladine, ki si želi predavanj in izobrazbe. Tudi je mnogo mladinov in mladink, ki imajo prav lepe glasove in veliko smisla za petje. Zeleti je, da bi kmalu začeli z delom pevskega zbora če že ne odraslih, pa vsaj pionirjev.

Po svetu

Vojna na Koreli. Pričakovana velika ofenziva Severokorejcev in Kitajcev se še ni začela. Vzrok je morda v tem, da besnijo po vsej Koreli hudi snežni viharji ter ostra zima. Casopisne agencije javljajo le manjše spopade Ameriške čete so v preteklem tednu v ostrem protinapadu zavzele mesto Vondžu, a so ga vsled številčne premoči Kitajcev zopet izpraznile. Večje borbe so se vršile v bližini mest Suvon in Conan južno od Seula, glavnega mesta Južne Koreje. Zelo delavne so v zaledju Amerikancev partizanske skupine, ki delajo Amerikancem precej preglavice.

Avtomobilska industrija, ki je lani dosegla največjo proizvodnjo avtomobilov, je izdelala preko 8 milijonov osebnih avtomobilov in skoro 1 in pol milijona tovornih, je sedaj začela izdelovati tanke, vojaške avtomobile ter letalske motorje. Tovarne Ford, Cadillac, Buick, Chrysler in Willys-Overland so prejele za več kot pol milijarde dolarjev takih naročil.

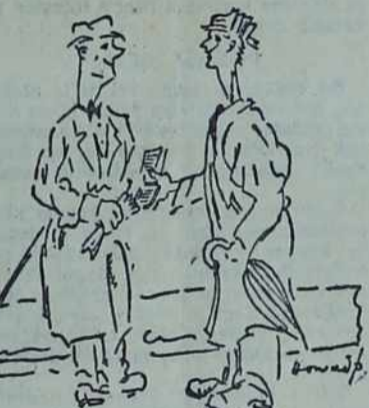
510.000 židov se je od konca vojne do letos vselilo v židovsko državo Izrael. Samo leta 1949 se jih je vselilo 150.000, večinoma iz držav Vzhodne Evrope.

Anglija ima po najnovejši cenitvi 44.000.000 prebivalcev. Zensk je za 1 milijon 300 tisoč več kot moških. Umrljivost otrok je najnižja v zgodovini države, saj je lani znašala le 24 na 1000 novorojenčkov.

Huda eksplozija je bila pred kratkem na neki ladji v Benetkah. 50 mornarjev in delavcev, ki so bili na palubi, je zletelo v morje. Utolnil je en delavec, vsi drugi so se pa rešili.

Snežne lavine so v preteklem tednu v Švici zahtevale 50 smrtnih žrtev, v Avstriji so snežene mase pokopale okrog 30 ljudi, v italijanskih Alpah je tudi mnogo žrtev, a še niso točno ugotovili, koliko je mrtvih. Po vsem alpskem področju neprestano sneži. Tudi sosedna Štajerska je na severnem predelu močno zasnežena. Na mnogih cestah je avtomobilski promet prekinjen.

Najdražji bik na svetu je pač onl, ki je dobil na razstavi v Chicagu prvo nagrado. Po razstavi ga je lastnik prodal na dražbi za 12.300 dolarjev.

Izvolite cigareto...
Ne, hvala...
Vam še lepša... (ker mi ostane).

Po domovini

Nad 500 milijonov bo letos naša država dala za razna dela v novoosvojenih krajih v Istri in na Primorskem. Predvsem se bo kredit uporabljal za gradnjo stanovanjskih objektov v Gorici in Reki, ter za popravilo cest in elektrifikacijo vasi. Vračunan je tudi predor pod goro Učko, ki bo dolg nad šest kilometrov.

Kosovo in Metohija se naglo razvijata in vsestransko napredujeta. V zadnjih štirih letih so zgradili okrog sto kilometrov novih železnic, razširili so rudnika Kosovo in Trepča. Stare, že zapuščene rudnike Ajvalija, Novo brdo, Janjevo in Deva so obnovili. Zgradili so več novih tovarn. 171.000 ljudi so opispenili. Ustanovljenih je bilo 387 kmečkih delovnih združenj, v katerih je nad 16.000 gospodarstev.

Za lovskega prvaka Bosne in Hercegovine je bil proglašen lovec Gojko Sašič iz vasi Balaja blizu Bosanske Petrovca. Dosljej je že pobil 32 volkov, 65 lisic in mnogo druge divjadi.

Plava številka devet je naš novi športni film in zelo priljubljen. V Zagrebu je dosegel ogromen uspeh, saj si ga je ogledalo rekordno število — namreč 70.000 ljudi.

Rečno pristanišče, najmodernejše in največje v naši državi, gradimo v Prahovem pri Negotinu ob Donavi. Pristanišče bo z dveh strani obkroženo z velikimi nasipi ter tako zavarovano pred zimskimi vetrovi. V pristanišču bo lahko istočasno pristalo okrog 50 plovnih objektov.

Moderna hladilnica v Brčkem bo kmalu dograjena. V njej bo prostora za 200 vagonov sadja in drugih živil, ki bodo v zaledenem stanju čakala na prevoz v določene kraje. Vsa dela bodo mehanizirana.

Z Avstrijo je Jugoslavija končala vojno stanje. Prezidij Ljudske skupščine FLRJ je izdal ukaz, ki razveljavlja razne zakone, ki so bili izdani za časa vojne in se nanašajo na Avstrijo in njene prebivalce. Ukaz je bil izdan, ker je že poteklo pet let od končane vojne in ni več podlage za nadaljevanje vojnega stanja med FLRJ in Avstrijo.

Semski krompir je pripeljal te dni naš prekoceanski parnik »Kosmaj« na Reko. Pripeljal ga je 4000 kg. Naši strokovanjaki so ga takoj temeljito pregledali ter ugotovili, da odgovarja našim prilikam.

127 vagonov vina ima Vinarska zadruga v Mariboru v svojih kletih. Zadruga je odkup zaključila in sedaj vino tipizirajo ter delno odpošiljajo na inozemska tržišča, kjer je veliko povpraševanje po našem vinu.

Vino za lastno uporabo brez davka na promet. Uradni list Slovenije prinaša uredbu, po kateri se priznava vsakemu nad petnaest let staremu članu vinogradnika 150 litrov vina.

Peť novih elektrarn je začelo obratovati v Bosni in Hercegovini. Oskrbujejo z električno energijo manjše kraje in vasi. Pri gradnji so se frontovci zainteresiranih vasi posebno izkazali ter opravili mnogo prostovoljnega dela.

Norveška pomoč Jugoslaviji. Norveška vlada je obvestila našo vlado, da bo dala Jugoslaviji pomoč kot drugim državam, ki so v vojni mnogo pretrpele. Po sklenjenem sporazumu bo naša država iz tega kredita nabavila na Norveškem nekatere prehrambene in druge artikle.

Nova rudna bogastva so odkrili v Črni gori. V Belih poljanah so našli rezerve belega boksita v obsegu več milijonov ton. V rudniku Šuplja Stijena so odkrili svinčeno-cinkove rude žile debele 2 in pol metra. V peveljskem bazenu pa plasti premoga, ki so okrog 17 metrov debele.

IZ CVENA PIŠEJO...

Pred dnevi so v zadržnem domu na Cvenu uprizorili igralci iz Melince igra »Sin«. Priznati jim je posrečeno izbiro oseb, ki so se izredno dobro znašle v vlogah. Predvsem jim je ugajal tov. Maučec v vlogi sina. Gledalci si želijo še takih predvajanj.

Najboljše fronte organizacije v Ljutomerskem okraju

V prvi polovici šestmesečnega tekmovalnja v čast 10. obletnice OF Slovenije se obeležuje številne delovne uspehe, ki so jih dosegle frontne organizacije ljutomerskega okraja.

Tekmovalna komisija pri OOOOF v Ljutomeru je ocenila organizacijske napore in delovne uspehe posameznih frontnih organizacij ter je pohvalila najboljše tekmovalce.

Prehodno zastavico OOOOF se vedno držijo frontovci iz Železnih dverí. Ne dajo se zlahka premagati. Prehodne diplome so sprejele naslednje frontne organizacije:

MOOF v Ljutomeru. IV. teren z vsemi ostalimi frontnimi rajoni mesta Ljutomer.

VOOF v Preski s frontnimi organizacijami v Stročju vasi, Rincetovi grabi, Nunski erabi in v Pristavi.

VOOF v Roreljah z večskimi organizacijami Fronte v Križevcih, Iliševcih in Lukovcih.

VOOF na Cventu s sosednimi frontnimi organizacijami iz Mote, Spodnjega in Gornjega Krapja in še nekaterih vasi.

Tekmovalje se nadaljuje. Bodoči meseci bodo v znak tekmovalca prinesli nove zmagovalce. Prehodne diplome ki so jih sprejeli omenjeni vaški odhori OF, bodo drugi mesec dodeljeni novim frontnim organizacijam-zmagovalkam. V kolikor jih sedanjih pohvaljeni tekmovalci ne bodo ponovno odražali.

O delu pohvaljenih organizacij bomo poročali v naslednjih številkah našega lista.

V Radgoni

so imeli 136 kinopredstav Radgončani so lani obiskali 136 kinopredstav s 34.354 obiskovalci. Vrteli so filme domače in tuje proizvodnje.

Od pričujočega števila predstav je bilo 21 predstav z nižano vstopnino. Med obiskovalci teh predstav so bili učenci osnovnih šol, gimnazije in člani sindikalnih podružnic. Zaključene kinopredstave je obiskalo 8.250 delovnih ljudi, med njimi 2.563 pripadnikov KNOJ.

Množično sta bila obiskana ameriška filma »Tarzan zmaguje« in »Gospa Curie«, jugoslovanska filma »To ljudstvo bo živele« in »Slavica« ter avstrijski film »Beli sen«.

POPRAVEK:

V zadnji številki »Ljudskega glasu« za leto 1950 je bilo v članku »V radgonskem okraju so izvršili prevedbo delavcev pred rokom« pomotoma navedeno tole:

Pri okrajnem gradbenem podjetju ni dobil naziv specialista Hožian Štefan poslovska mizarske delavnice. Pač pa je dobil naslov specialista pomočnik, ki ga v delu prekaša.

Pravilno se glasi takole: Hožian Štefan je mizarski pomočnik, z opravljenim mojstrskim izpitom. Dobil je naziv samostojnega mizarske delavnice. S prevodbo je Hožian strinja in ni vložil pritožbe. Komisija za prevedbo je upoštevala njeovo sposobnost, ki pa ni na takni višini, da bi bil srosoben za naslov specialista. Drugeče je Hožian dojal delaven član kolektiva. Imel bo priložnost, da pride do vsjega naziva, če se bo v proizvodnji že količe pokazal. Uradništvo

Mestni kino v Murski Soboti

predvala od 26. do 29. januarja ameriški film: »Zmajev seme«. I. del in od 30. januarja do 1. februarja avstrijski film: »Otroci Prata«.

Poziv

Poziva se vse stranke, ki imajo v komisiji prodaji Invalidskega podjetja »Komisija« na prodaj blago, da nemudoma, najpozneje do 1. aprila, dvignejo denar prodanega blaga. Ravnotako se naproša tiste stranke, da čimprej dvignejo neprodano blago, ki je več kot 3 mesece v prodaji. V nasprotnem primeru ne bo imelo podjetje nikakih obveznosti napram strankam.

Invalidsko podjetje »Komisija« Murska Sobota

razpenjali svoje nizke šotore, kurili prav majhne kresove in se pred mrakom zbirali ob njih...

Po dvoriščih so nenavadno živahno tekal fantje in dekleta, se klicali in glasno pogovarjali. Obrazi so jim močno žareli v utripu radosti in zadovoljstva. Vsem njihovem ponašanju je bilo nekaj novega, nekaj prav posebnega. Da, sobota je tokrat, mesto jih vabi, privoščili si bodo prijetne zabave. Za Kokaševo kočjo je zapela violina, pripevala harmonika in brundal kontrabas. Tu in tam se je oglasil tudi saksofon. Tudi to ni vsakdanje v naselbini. Vse to je poživljalo že nad vse živahno popoldnevno življenje v naselbini, pridajalo nekaj svojevrstne vsakdanjosti, da je bilo vse tako mehko in prijetno, kakor v lepo izpripravljani idili.

»Ko smo bili na Avtocesti, smo se tudi tako pripravljali na ples in na zabavo. Ko se je mračilo, smo pržgali karbidove in zaigrali in plesali... E... ja... j, kak je bilo lepo tam. Nič sličnega še nisem videl.«

Sandorove oči so žarele tako svojevrstno vroče, tako pristrčno in dobro, da ni podobnega pogleda najbrže nikjer najti. »Zadaj so bili bregovi...« je široko zamahnil z rokami. »Plavi so bili in visoki, a nad njimi oblaki... V taknem času so postajali rdeči...«

Sandor se je zagledal proti zahodu, kjer je sonce spreminjalo barvo in postajalo vedno bolj temno-rumeno, vedno bolj zardevajoče in barvalo dolge vrste koprenastih oblakov, raztegnjenih vzdolž nizkih valovitih gričev. Široko se je razkorščil, prijalo mu je v novi, skrbno zlikani obleki, v beli, lepo oprani srcaji. Zadovoljno je segel v notranji žep suk-njita, potegnil iz njega glavnik in se jel skrbno česati. Kodrasti, temni in gosti lasje so se mu neubogljivo upirali, se zvijali in le počasi urejali tako, kakor je zaželel, Sandor...

»Tudi jaz bom šla z vami!« se je oglasila Ilonka, ki je stala med mladimi in prisluškovala pripovedovanju zdaj enega zdaj drugega.

Hitro je stekla v kočjo in tudi ostali so se zopet razšli. Čas se je hitro odmikal in ni bilo odlašati. V presledkih so zopet prihajali pred hišo, da jih je Kokaš lahko zaporedoma ali pa več hkrati opazoval in se po svoje dobrohotno na-

smihal, kajti tudi njemu je dobro delo videti mlajše v dobrem razpoloženju, v prazničnih oblačilih, kot da so mestni otroci, vse ponosne in pogumne, kar se je tako močno ločilo od njihove starčevske ponižnosti...

Kokaš je sedel pred vrati svoje kočje, opazoval živahno gibanje mladine, pogledoval od časa do časa svojega nagčka in se vedno pristrčneje nasmihal. Vedno močnejše je čutil prav

drobno željo: čim dalj časa živeti in opazovati to življenje, ki se tako hitro odmika in tako hitro spreminja, da ni v njem skoraj ničesar od tistega starega, tako domačega in potepuškega, kakršnega je poznal že iz mladostnih let. Samo še v melodiji in ritmu njihove godbe in v svojevrstnosti njihovega doživljanja je vse tisto koprnjenje po večnem gibanju, po prostranstvih...

Za kočjo so se oglasili koprneči zvoki, vroči, žgoči kot opoldanski vetrovi in vabeči, kot so vabeče poletne noči. V mogočnih valovih, v vedno bolj živahnem, divjajočem ritmu je odmevala melodija, da je zganila vse, da je dvignila Kokaša in pograbila tudi nagčka, ki je nemirno in živahno zace-

petal in stekel za kočjo, kjer se je zbirala Lajčijeva skupina, namenjena, kot vsako soboto, proti mestu, kjer jih pričakujejo mladi, zabave željni ljudje.

Potem je mahoma vse utihnilo. V ušesih je zvenelo, kot da poje neka nevidna struna v odzvoiku melodije, katera je utihnila, ko je Lajči odmaknil lok. Nekaj prekipevajočega je prevevalo vse. Še poslednje minute je preživljal dan, zadnji valovi sončne svetlobe so se razlivali od zapada in prelivali pet temnih podob, odmikajočih se proti mestu. Ostri zobovi zajetnega kontrabasa na hrbtu preprostega godbenika so se svetilkali, tudi harmonika na hrbtu drugega in violina pod pazduho najmanjšega in vitkega sta včasih zablesteli. Vsa petorica se je v sončnem prelivu zlivala v skladno svojevrstno podobo.

Kokaš je pogledoval za fanti, se vedno bolj pristrčno, koprneče nasmihal in prav nalahno kimal, kakor da nekemu pritrjuje. S pogledom je spremljal mlade, čedno obležene mladeniče in dekleta, ki so odhajali proti mestu. Bil je nadvse radosten, prijetno mu je bilo ob pogledu nanje, prijetno ob spominu na nekdanj v primerjavi z doživljanjem vsakdanjosti.

Zadovoljno je zagodel in vstal. Prav počasi je stopil v hišo, pristopil k steni, kjer je visela violina, s katero je v svoji mladostni dobi hodil skozi gozdove, po poljih in cestah, skozi neštete vasi, tisto, s katero je igral ob večerih ob kresovih: včasih samo zase v mraku ali pa kje v gostilni, ko so šli potepuški in nemirni iz kraja v kraj.

Kokaš je snel z zarjavelega žebnja odrgnjeno, staro, nje-mu tako drago violino, počasi dvignil lok, potegnil, da so strune zazvenele tiho, da so zvoki zadoneli valovito kot podobe iz davnih časov... Vedno močnejše so zvenele strune, vedno krepkejše je pripovedovala violina o preteklosti... Spomini so valovili v koprnečo, potepuško pesem, v ritem, kakršnega je čutil Kokaš vse življenje in kakršnega je opaziti v živahnosti in ognjenosti njegovega malega sinčka... Strune so pele, mrak se je nadvijal nad naselbino, kot da prisluškuje povesti zagorelih ljudi...

(Konec)

Novi ukrepi zvezne vlade v organiziranju blagovnega prometa

Spremembe in dopolnitve o prosti prodaji in cenah blaga široke potrošnje

Po čl. 1 zakona o pooblastilu vladi FLRJ, da izdaja uredebe o vprašanih narodnega gospodarstva, izdaja vlada FLRJ na predlog predsednika Gospodarskega sveta vlade FLRJ in predsednika Sveta za blagovni promet vlade FLRJ

UREDBO

o spremembah in dopolnitvah uredbe o prosti prodaji in cenah blaga široke potrošnje.

Čl. 1.

Člen 1. uredbe o prosti prodaji in cenah blaga široke potrošnje (Uradni list FLRJ št. 29/50) se spremeni in se glasi: »Blago, namenjeno široki (individualni) potrošnji, se prodaja v prosti prodaji po cenah, ki ustrezajo trgu in ki se določajo v smislu uredbe o pristojnosti za določanje in kontrolo cen in tarif (Uradni list FLRJ št. 63/50).

Potrošniki, ki kupujejo blago široke potrošnje na denarne kupone industrijskih potrošniških nakaznic za zagotovljeno preskrbo in na bone trgovine po vezanih cenah, bodo kupovali blago široke potrošnje s popustom od prodajnih cen na drobno, ki veljajo za prosto prodajo. Višino tega popusta določa vlada FLRJ ali organ, ki ga le-ta pooblasti.

Predsednik Sveta za blagovni promet vlade FLRJ se pooblašča, da določi proizvode široke (individualne) potrošnje, ki se bodo kot izjema od določbe odst. 1

Določanje vrst in količin zagotovljene preskrbe in določanje vrednosti blaga proste prodaje, ki ga lahko kupujejo potrošniki s popustom na industrijske potrošniške nakaznice

ODLOK

o določanju vrst in količin živih zagotovljene preskrbe in o določanju vrednosti blaga proste prodaje, ki ga lahko kupujejo potrošniki s popustom na industrijske potrošniške nakaznice:

I.

Potrošnikom, prevzetim v zagotovljeno preskrbo z živili, mlom in kurivom, so tudi v prihodnje zagotovljene iste vrste in količine teh predmetov kakor doslej in sicer po veljavni predpisi. Te predmete bodo kupovali potrošniki na dosegljivi način in sicer po nižjih oziroma nižjih enotnih prodajnih cenah.

II.

Industrijske potrošniške nakaznice, na katere kupujejo potrošniki, prevzeti v zagotovljeno preskrbo, blago proste prodaje s popustom od prodajne cene na drobno, vsebuje po kategoriji, v katero so uvrščeni:

- za potrošnike kategorije IR 3700 din v denarnih kuponih,
  - za potrošnike kategorije IQ 2200 din v denarnih kuponih,
  - za potrošnike kategorije ID 3000 din v denarnih kuponih.
- Dodatne potrošniške nakaznice vsebujejo:

Določanje višine popusta, po katerem se prodaja blago proste prodaje na bone trgovine po vezanih cenah

Po čl. 1. uredbe o spremembah in dopolnitvah uredbe o prosti prodaji blaga široke potrošnje izdaja vlada FLRJ na predlog predsednika Sveta za blagovni promet vlade FLRJ

ODLOK

o določanju popusta, po katerem se prodaja blago proste prodaje na bone trgovine po vezanih cenah.

O industrijskih potrošniških nakaznicah zagotovljene preskrbe in o bonih trgovine po vezanih cenah

Po čl. 3 uredbe o preskrbi prebivalstva, čl. 2 uredbe o trgovini po vezanih cenah in čl. 1 uredbe o spremembah in dopolnitvah uredbe o prosti prodaji in cenah blaga široke potrošnje predpisujem v soglasju z ministrom za finance FLRJ

PRAVILNIK

o industrijskih potrošniških nakaznicah zagotovljene preskrbe in o bonih trgovine po vezanih cenah

Industrijske potrošniške nakaznice Gleda na razdelitev potrošnikov na potrošniške kategorije za industrijske proizvode imamo naslednje vrste industrijskih potrošniških nakaznic:

- a) Osnovne IR, IQ, ID
- b) Dodatne: VP-1 in VP-2.

Čl. 2.

Industrijske potrošniške nakaznice se izdajajo za posamezna četrtletja nazaj in vsebuje eno četrtletno letnega zneska denarnih kuponov, predpisane za posamezne potrošniške kategorije.

Oblika industrijskih potrošniških nakaznic, višino zneskov (točk) na denarnih kuponih in njihovo porazdelitev določa Narodna banka FLRJ

Čl. 3.

Industrijske potrošniške nakaznice veljajo za nakup blaga v trgovini na drobno na vsem ozemlju Federativne ljudske republike Jugoslavije.

Boni trgovine po vezanih cenah

Čl. 4.

Boni trgovine po vezanih cenah so enotni za vse imetnike na področju vse države.

Ti boni se glase na prinašalca in so sestavljeni iz talona, potrdila in denarnih kuponov Narodna banka FLRJ določa

prodajali potrošnikom po enotnih prodajnih cenah, kakor tudi pogoje za prodajo teh proizvodov.

Kot izjema od določbe iz odst. 1 niso v prosti prodaji tiste količine živil, kuriva in mila, ki se prodajajo v garantirani preskrbi potrošnikom na potrošniške nakaznice v normiranih količinah. Prav tako niso v prosti prodaji tiste količine živil, ki se prodajajo po posebnih predpisih proizvajalca kmetijskih proizvodov v trgovini po vezanih cenah. Te količine se bodo prodajale bodisi po določenih nižjih enotnih prodajnih cenah, bodisi po določenih nižjih enotnih prodajnih cenah. Pogoje za prodajo teh proizvodov bo predpisal predsednik Sveta za blagovni promet vlade FLRJ.

Čl. 2.

Čl. 2. Uredbe se spremeni in se glasi: »Minister za finance FLRJ in predsednik Sveta za blagovni promet vlade FLRJ bosta izdala predpise o načinu formiranja in določanja cen, po katerih bodo proizvajalna podjetja prodajala proizvode široke potrošnje.

Čl. 3.

Odstavek 2 čl. 8 Uredbe se razveljavnja.

Čl. 4.

Ta Uredba velja od 15. januarja 1951 dalje.

VP-1 1600 din v denarnih kuponih, VP-2 1200 din v denarnih kuponih.

III.

Popust, po katerem kupujejo potrošniki v garantirani preskrbi blago proste prodaje, znaša 80% od prodajne cene. Z 80 odstotnim popustom lahko kupujejo potrošniki vse industrijsko blago, ki se prodaja prosto v trgovini na drobno.

Blago v prosti prodaji kupuje potrošnik s popustom tako, da plača v gotovini 20% od prodajne cene kupljenega blaga in izroči v istem znesku denarne kupone s potrošniških nakaznic.

IV.

Ta odlok se bo uporabljal od 15. januarja 1951 dalje.

Z dnem, ko začne veljati ta odlok, preneha veljati odlok o povečanju števila industrijskih proizvodov, ki so vključeni v zvezno garantirano preskrbo in o načinu kupovanja teh izdelkov na kupone ali denarne bone IV. št. 2512 z dne 19. aprila 1950 (Ur. list FLRJ št. 30/50), odlok o dopolnitvi navedenega odloka št. 5558 z dne 11. novembra 1950 (Uradni list FLRJ št. 64/50), kakor tudi drugi predpisi, ki urejajo garantirano preskrbo s industrijskim blagom, koliko nasprotujejo temu odloku.

narne kupone industrijskih potrošniških nakaznic) oziroma s traktorjem 1857 (pri nakupu blaga na denarne kupone z bonov trgovine po vezanih cenah).

Primer: Kupni znesek blaga je 1400 din. Kupec bi moral izročiti 280 denarnih kuponov z industrijskih potrošniških nakaznic in 280 din v gotovini. Kupec pa ima samo 100 denarnih kuponov. V tem primeru bo dal kupec 100 denarnih kuponov in plačal v gotovini 1000 din (1400 - 100 x 4 = 1000).

Nadomestilo (regres) za popust, s katerim prodaja trgovina na industrijske potrošniške nakaznice in na bone trgovine po vezanih cenah.

Čl. 7.

Trgovska podjetja na drobno imajo, kadar prodajajo blago proste prodaje s popustom na denarne kupone z industrijskih potrošniških nakaznic in na denarne kupone z bonov trgovine po vezanih cenah, pravico do povračila (regresa) razlike med prodajno ceno na drobno in zneskom, ki ga je potrošnik plačal v gotovini.

Pravico do povračila po gornjem odstavku imajo tudi državna proizvodna podjetja in proizvajalne zadruge, ki prodajajo svoje proizvode neposredno potrošnikom.

Čl. 8.

Trgovska podjetja vroče zahtevo po povračilu pristojni podružnici Narodne banke FLRJ z nalogo na obrazcu št. 153 vsakih 10 dni in sicer do 13. v mesecu za razlike, nastale v prvi dekadi, do 23. za razlike, nastale v drugi dekadi, in do 3. v prihodnjem mesecu za razlike, nastale v tretji dekadi.

Če je doseglo trgovsko podjetje v kratkem času velik promet, sme izjemoma vročiti zahtevo po povračilu tudi pred roki, določenimi v gornjem odstavku.

Regresni zahtevi mora podjetje obvezno priložiti denarne kupone, na katere so potrošniki kupovali blago s popustom, in to nalezljeno na pole po veljavni predpisi. Posebej se lepijo denarni kuponi z industrijskih potrošniških nakaznic in posebej denarni kuponi z bonov trgovine po vezanih cenah.

Čl. 9.

Na podlagi predložene zahteve po povračilu odobri podružnica Narodne banke FLRJ, potem ko je ugotovila neno pravilnost, tekočemu računu trgovskega podjetja (vročilo zahteve) za 1 din denarnih kuponov z industrijskih potrošniških nakaznic 4 din, za vsakih 3.5 din denarnih kuponov z bonov trgovine po vezanih cenah pa 6,5 din.

Podružnica Narodne banke FLRJ bo likvidirala regresne zahteve: a) v breme računa št. 800.530 za razlike, nastale s prodajo blaga s popustom na denarne kupone z industrijskih potrošniških nakaznic; b) v breme računa št. 800.540 za razlike, nastale s prodajo blaga s popustom na denarne kupone z bonov trgovine po vezanih cenah.

Prehodne določbe

Od dneva, ko začne veljati ta pravilnik, bodo potrošniki za nakup blaga proste prodaje s popustom 80% lahko uporabljali tudi točke in denarne kupone dosedanjih industrijskih potrošniških nakaznic.

Blago proste prodaje se kupuje z 80 odstotnim popustom od točke in denarne kupone dosedanjih industrijskih potrošniških nakaznic tako, da plača potrošnik v gotovini 20% od prodajne cene kupljenega blaga in izroči v istem znesku denarne kupone, oziroma točke, računajoč eno nakupno točko za 12 din denarnih kuponov.

Točke in denarni kuponi dosedanjih industrijskih potrošniških nakaznic veljajo do 31. marca 1951.

Čl. 11.

Od dneva, ko začne veljati ta pravilnik, se lahko uporabljajo za nakup blaga proste prodaje s 65 odstotnim popustom tudi dosedanjimi boni trgovine po vezanih cenah, izdani po zamenjavi bonov v marcu 1949. To velja tako za bone, overovljene po predpisih odloka o uporabi bonov, na katere se kupuje blago v trgovini po vezanih cenah, za nakup blaga v prosti prodaji, št. 5553 z dne 2. avgusta 1950 (Uradni list FLRJ št. 50/50), kakor tudi za bone, ki niso overovljeni v smislu tega odloka.

Čl. 12.

Trgovska podjetja morajo izročiti vse uporabljene točke in denarne kupone z dosedanjih industrijskih potrošniških nakaznic, ki še niso izročeni Narodni banki FLRJ, na predpisani način podružnici Narodne banke FLRJ dva dni po končani inventuri in sicer po stanju, ki ga ugotovi ta inventura.

Prav tako morajo storiti trgovska podjetja tudi glede uporabljenih, neizročenih kuponov z bonov trgovine po vezanih cenah.

Čl. 13.

Poverjenštvu za trgovino in preskrbo okrajnih (mestnih) ljudskih odborov so dolžna nadzorovati izpolnjevanje nalog po čl. 12. tega pravilnika.

V ta namen bodo ustanovljene posebne komisije, v katerih bodo obvezno poverjenik za trgovino in preskrbo ter poverjenik za finance okrajnega (mestnega) ljudskega odbora, predstavnik podružnice Narodne banke FLRJ in šef trgovinske inšpekcije. V mestih, razdeljenih na rajone, bo ustanovljena razen rajonskih komisij tudi mestna komisija, ki bo vodila delo rajonskih komisij.

Komisije iz gornjega odstavka bodo ustanovile potrebno število podkomisij (ekip), v katere bodo sprejeti predvsem uslužbenici trgovskih inšpekcij.

Podkomisije so zlasti dolžne zagotoviti in nadzirati, da izroče vse prodajalne 15. januarja 1951 direkclji podjetja vse točke in denarne kupone z industrijskih potrošniških nakaznic oziroma kupone z bonov trgovine po vezanih cenah, nalezljeno na pole na predpisani način, in da izroče direkclje podjetij 16. januarja 1951 nalezljeno pole za vse podjetje podružnici Narodne banke FLRJ.

Komisije so dolžne zagotoviti in nadzirati, da podjetja po predpisih obračunajo blago, prodano na industrijske potrošniške nakaznice in bone trgovine po vezanih cenah do 13. januarja 1951. Ta obračun morajo podjetja končati do 25. januarja 1951 v skladu z veljavni predpisi. Obračun blaga mora temeljiti na stanju, ki ga je ugotovila inventura.

Komisije so dolžne brez odlašanja prijaviti pristojnemu javnemu tožilstvu vse nepravilnosti za zlorabe v vezi z obračunom blaga.

Zaključne določbe

Čl. 14.

Ta pravilnik se bo uporabljal od 15. januarja 1951, ko prenehajo veljati vsi predpisi, ki mu nasprotujejo.

Beograd, 11. januarja 1951.

Razvrstitev potrošnikov v potrošniške kategorije zagotovljene preskrbe za industrijske proizvode

Po čl. 3 Uredbe o preskrbi prebivalstva izdajam v sporazumu z ministrom za delo FLRJ

NAVODILO

o razvrstitvi potrošnikov v potrošniške kategorije zagotovljene preskrbe za industrijske izdelke.

1. Po vrsti in značaju dela, po stopnji odgovornosti in delovnih pogojev, po letih potrošnikov, kakor tudi glede na to, na osnovi česa pridobe pravico do zagotovljene preskrbe, se razvrsti vsi v zagotovljeno preskrbo prevzeti potrošniki za industrijske izdelke v naslednje osnovne potrošniške kategorije: IR, IQ, ID.

2. V potrošniški kategoriji IR so: vse osebe v delovnem razmerju, (delavci, uslužbenici, nameščenci in učenci v gospodarstvu), člani obrtno-predelovalnih združenj, vojni invalidi in invalidi dela, znanstveniki in umetniki, osebni upokojenci, dijaki srednjih šol, stari nad 14 let, dijaki strokovnih šol in redni študentje.

V potrošniški kategoriji IQ so: obrtniki, osebe svobodnih poklicev (zdravniki, zobozdravniki, zobotehnik, advokati, babice itd.), duhovniki, verskih skupnosti, nosilci družinske invalidnine, družinski upokojenci, gmotno nepreskrbljene, za pridobivanje nesposobne osebe,

Proizvodi široke potrošnje, ki se prodajajo prosto po enotnih cenah

ODLOK

o določanju proizvodov široke potrošnje, ki se bodo prodajali prosto po enotnih prodajnih cenah in o pogojih prodaje teh predmetov.

1. Kot izjema od predpisov v odstavku 1 čl. 1 uredbe o spremembah in dopolnitvah uredbe o prosti prodaji in cenah blaga široke potrošnje se bodo prodajali prosto po določenih enotnih prodajnih cenah na drobno tle proizvodi:

- a) tobak in tobaki izdelki; b) vžigalice; c) sol; d) petroleji; e) paketi, v katerih je oprema za novorojenčke.
- 2. Sol in petroleji kupujejo lahko potrošniki z določenim popustom na de-

Novo cene živil garantirane preskrbe, tobaka, soli, petroleja in vžigalic

I.

Vlada FLRJ oziroma predsednik Sveta za blagovni promet vlade FLRJ sta izdala v sporazumu z ministrom za finance FLRJ več odlokov o znižanju doslej veljavni nižjih enotnih cen za živila. Nove znižane enotne cene so:

	za 100 kg	v prodaji na debele
1. pšenica	din 270	
2. kuzuza	din 245	
3. riž	din 255	
4. pšenična moka 0,0-g in 0-gg	din 700	
5. pšenična moka 90% (manj 5 kg bele moke)	din 355	
6. pšenična moka 80%	din 440	
7. ržena moka 76%	din 355	
8. koruzna moka 90%	din 320	
9. pšenični zdrob	din 700	
10. koruzni zdrob	din 370	

za 1 kg v drobni prodaji

11. kruh iz mešanice pšenične in koruzne moke	din 3,50
12. kruh iz pšenične moke 90% (manj 5 kg bele moke)	din 4,—
13. kruh iz pšenične moke 80%	din 6,—
14. kruh iz ržene moke 76%	din 4,—
15. belo pečivo	din 20,—
16. suho testo iz moke 0,0-g in 0-gg	din 16,—
17. suho testo iz moke 80%	din 11,—
18. suho testo iz moke 80% manj 10% bele moke	din 10,—
19. jedilno olje (razen olivnega)	din 32,—
20. svinjska mast	din 35,—
21. sladkor v kristalu	din 20,—
22. sladkor v kockah	din 22,—
23. mleko	litr din 6,—
24. krompir	din 3,50
25. fižol tetovski, prepečen, kokosov fižol in tem podobne vrste	din 10,—
26. vse vrste enobarvnega fižola	din 8,—
27. pisani mešani fižol	din 7,—
28. grah neluščen	din 8,50
29. grah luščen	din 12,50
30. riž	din 15,—

Gornje znižane cene veljajo samo za tiste količine, ki se prodajajo potroš-

zanih cenah do 13. januarja 1951. Ta obračun morajo podjetja končati do 25. januarja 1951 v skladu z veljavni predpisi. Obračun blaga mora temeljiti na stanju, ki ga je ugotovila inventura.

Komisije so dolžne brez odlašanja prijaviti pristojnemu javnemu tožilstvu vse nepravilnosti za zlorabe v vezi z obračunom blaga.

Beograd, 11. januarja 1951.

kom v zagotovljeni preskrbi v normiranih količinah, kakor tudi proizvajalca kmetijskih proizvodov, razen kruha in peciva, v trgovini po vezanih cenah.

Da bi se znižale in vskladile cene predmetov zagotovljene preskrbe, je razen tega predsednik Sveta za blagovni promet vlade FLRJ v sporazumu s ministrom za finance FLRJ pooblastil ministrice za trgovino in preskrbo ljudskih republik, da določajo znižane enotne cene v nadrobni prodaji za določena živila.

Na osnovi tega pooblastila bodo ministri za trgovino in preskrbo ljudskih republik znižali dosedanje enotne cene za naslednja živila:

a) za okrog 30% se bodo znižale cene naslednjih predmetov:

1. Suho meso: prekažena svinjska slanina, svinjski kare in svinjska šunka; prekajeno svinjsko meso virus prašičev; prekajeno svinjsko pleče; svinjska reberca; svinjska reberca s 30% mesa; svinjska glava in svinjske noge ter repi.

2. Mesni izdelki: salama (vse vrste razen trajnih); salama II. vrste; salama iz konjskega mesa.

3. Odpadki od jedilne masti: ocvirki.

4. sveže meso (izvzemši konjsko): govodina; svinjina; ovčje meso.

5. Suha čebula: b) za okrog 60% se bodo znižale cene; svežemu konjskemu mesu — kolikor je veljala doslej nižja enotna cena. Kolikor pa takšne cene ni bilo, bo določena cena, ki ne presega 16 din za 1 kg; c) za okrog 35 do 38% se bo znižala cena keksom; d) za okrog 20% se bo znižala cena sardinam v olju.

Nove znižane enotne cene veljajo od 15. januarja 1951 dalje.

Povprečno znižanje cen živil v zagotovljeni preskrbi, oziroma v preskrbi kmetijskega prebivalstva s temi živilmi v vezani trgovini znaša 38%. S tem znižanjem cen se bodo zmanjšali izdatki za prehrano samo potrošnikom v zagotovljeni preskrbi za okrog 7,2 milijarde din. Gre torej za obširno znižanje, ki se bo zlasti ugodno poznalo pri večjih družinah

Branko Hofman:

ZIMSKA POKRAJINA

*Drevo, njegova senca, sneg
in zadnja luč skoz meglo plaho tipa.
V daljavi komaj slutiš breg
in veter, ki za njim jokavo hlipa.*

*Razkuštran bor vznemiri se za hip,
ko vran s kreljutmi mu otrese veje.
Nekje je vas. In lajež psov. — Luči utrip
v samoti bolno ti srce ogreje.*

*V kotanji senca, sneg, drevo...
Še ptič se redko spreleti nad njo.*

Čedomir Minderovič:

Drva

Prevedel Srečko Pratnemer

Gremo skozi Pištolj-malo. Izbledele plenice planotajo v novembrskem soncu. Zastanemo pri glavnem odvodnem kanalu, pri prenapolnjenih lesnih skladiščih Prometne banke. Beograd se komaj vidi v megli kužnih rumenih hlapov. Okrog njih štrlijo bajte — črni spomini bede.

Mečemo kamenje v gosto rumenkasto tekočino, ki počasi in težko odteka. Kamenje topo tone — klok-buč. Amoniakovo izpuhtevanje peče v očeh.

Dalje in še dalje gremo. Čez nasip, mimo Vrteške, za močvirji. Nad nami, nad umazanimi brezkončnimi tovarniškimi dvorišči — oazami v mrtvem blatnem morju, brni letalo v nebesni modrini.

Daleč za nami se kadi iz dimnikov. Dim se vali v črnih, čvrstih kolobarjih. Klanica se rdeče odraža v sivem ozadju.

Kavke.

Prevrnjena, od vode razgrižena ribiška barka na peščeni obali je kakor iztrohnela, počrnela riba.

Dalje in še dalje.

Obala z jarki, prepelnimi vode in zelenkastega mahu, se močvirnato širi v neodrejeno, brezupno, kadečo se sivost horizonta.

Osamljena je.

Roke so se nam pordečile. Vidimo svoj dih. Noge vpadajo v blato.

Konci, starih, raztrganih vreč praskajo male neoprane vratove.

Blatna voda Donave zamolklo teče mimo nas. Zaradi megle ne vidimo nasprotne obale.

Sami smo, čisto sami smo na svetu.

Napeto prislušujemo v mrtvi, izgubljeni tišini.

Katica me prime za roko. Njeni mali prsti so ledeni. Nikdar ni tega delala.

Z roko bi ji rad objel vse prste, toda ne morem — roka mi je še mala. Pred nama, na Pajinem in Ratkovem hrbtu, bingljata vreči. Dobro je, da tega ne vidita.

Vidim mater, svetlolaso dobro glavo v vreli pari, ki puhti iz dolgega lesenega korita na naših dveh polomljenih stoli. Slišim njen hripavi, globoki glas:

— Hitro se vrni! Vrni se, ker je treba nositi eunje v tiskarno, da jih prodaš. Jaz ne morem. Preveč dela imam. In nimamo za večerjo.

Potem zadrhtim od strahu, tako, da vzdrebi šo Katica. Krj mi šine v glavo. Pred vrati naše zobe, v bolno-nemirnem prividu, zaslišim ostro, odsakano kašljanje iz dna pljuč in težke, strašne korake. Očim z dela.

— Kaj je, ga spet ni? Kam si ga poslale? Kdaj je odšel? Pretepem ga, ko se vrne! Tebe in njega!

Letalo spet zabrni daleč tam pri ognjenordskem soncu, ki se je zelo nagnilo nad zakajenim mestom.

— Pajo-o! — kličem ozki zakrpanj hrbet, ki je izginil na sivi blatni ploskvi.

— Pojdimo domov! Kje je to? Moram danov!

Pajo in Ratko ne odgovorita. V mislih ju včasem, kako brez besed izvlačita noge iz blata.

Kam naju vodita? Rekla sta, da je blizu! Mi smo zašli! Kako se vrnemo? Nekaj nama razsava vata storiti!

Tečeva, držeč se za roke, Katičin modrostetli razcefrani šal plapola z enim svojim koncem okoli njene plašne glave široko odprtih oči, kakor velika črna žuželka ob zatonu.

Pred nama, izza naju, od povsod preži neopisljiva nema groza osamljenosti. Tečeva, čuje se, kako glasno tolčeta dve mali trepetajoči arci. V puzih, v senčnicah gori.

Dve mali bitji v mrtvem sivem prostranstvu.

Zamazani madeži hrbtov so izginili pred nama v megli. Nikdo naju več ne sliši, nikdo naju ne ve več čuti. V jezi stiskam zobe; ali mislita Pajo in Ratko, da bom jokal? Dogovorila sta se! Vera, zdaj

kukata nekje in čakata, da zajočem, da bi se mi potem vso pot smejala in da to objavita vsemu svetu, ko se jutri zberemo na Poljančetu.

— Katica, ne boj se, še malo! Tecj po prstih, potem se ne pogrezaš v blato. Hitro dvigaj noge! Še malo!

— Pajo! Ratko! Tu sva! Kje sta?

Zastanem skoro odrevenel od bola. Naletela sva na neko ograjo. Vrela, gosta tekočina mi oblije čelo. V ustih občutim slane solze, kakor da so pomešane s krvjo. V omotici nemočno sedem na tla. Potem se vrnem kot iz globoke zavesti. Jeza mi preleti ves život. Ledena sivost jesenskega zatona me gorko opeče v ustih. Polagoma odprem oči.

Paja, Katica in Ratko me neverno gledajo. Ratko nima vreče na hrbtu — otipljem jo pod svojo glavo.

— Ali te boli? — vpraša Ratko in se čehlja kakor vedno.

— Ali te boli? — kakor da bi naenkrat oživel vsi trije.

Nagibajo se nad menoj, tako so tihi in tako sami. Daleč, tam daleč je naše sončno Poljanče od te hladne, sive puščave.

Preteklo bo štiri leta. In bo prav tako siv in žalosten novembrski zaton. Izmed nas eden bo pri oknu v izumirajoči svetlobi dneva končaval svojo prvo pesem. Drugi bo v domu mladoletnih, drgetajoč od utrujenosti, ribal brezkončni lesenj pod delavnice ob preklinjanju in udarcih nadzornika. Tretji bo vdihnil prve količine svinca v mračni periferijski tiskarni. In Katica? Kaj je bilo s Katico? Nekega dne ni prišla na Poljanče; od takrat se ni

nikoli več zardecila njena velika razcefrana ruta, katero ji je mati vedno zavezala, če je šla z doma.

— Pajo, kdaj gremo domov? Kako bomo našli pot? Kje je ta tvoja Strugarna?

Pri tem brezupno gledam v drobno, pomodrelo, pegavo lice. Katica mi čudno namiguje. Ne razumem jo. Roko polaga na usta, potem pa ne izdrži več in prasne v smeh:

— Pa tu smo, norček! To je plot Strugarne. Naravnost v njega si udaril z glavo! To bo iveri! Pa tudi celih kosov... Boš videl! Paja in Ratko sta že našla luknjo in bila notri!

Skočim. Poiščem svojo vrečo.

— Ura-a! Juriš!

— Vpadaj, marš! — poveljuje Paja in se prvi preriva med trhljimi letvami.

Za njim Ratko.

— S-s-s-st! — nas miri Katica in poskakuje kakor ciganček, če igra Dodolu. Samo še venček ji manjka na glavi. Zebe jo in me nepotrpežljivo tišči naprej.

•

Plazimo se mimo debelih hlodov, ki brez skorje rumeno in pošastno svetlikajo v zadnjem, meglenem odsevu pred zatonom sonca. Neslišno kakor mačka in s pridržanim dihom obidemo visoki sklad smrekovih desak, okrog katerih se razširja težki, opojni-vlažni vonj smrekovine.

Tiho, napeto tišino pretrga pisk ladje v daljavi, na Donavi.

Od strahu se tresemo in spet, globoko si oddahnivši, nadaljujemo napredovanje.

Pod Pajinimi nogami zasika vlažno iverje, kakor da je stopil na kačo.

Katica se drži za vrečo na mojem hrbtu. Čutim, kako mi diha v hrbet, zadržujoč dihanje. Nikjer nobenega. Tako je bilo tudi prej pri »Pionirju«, toda pozneje so postavili čuvaje in niti enkrat več se nismo mogli vtihotapiti v skladišče. In tam so zvonile žage po ves dan in kopicilo se je celo hribovje suhega in zlatorumenega iverja, kakor rečni pesek na ogromnem ograjenem »Pionirjevem« polju.

V daljavi, pred nami, opazimo rdeči odsev ognja. Svetloba razplamtelega ognja raste, rdeči svetlobni krog se vse bolj širi. Še malo, pa se bomo tudi mi znašli v nihajočem dometu svetlobe.

Polovico vidika pomrači ogromna človeška senca. Človek pri ognju je vstal in še nametal na ogenj. Za obema, ki sta sedela ob plamtečem ognju, sta se podaljšali po zemlji dve ozki črni senci.

Razločno vidimo tri može, kako mahajo z rokami, kot delajo to ljudje pri razgovoru.

Zgrbljeni, skriti za kupom hlodov otipavamo po zemlji šumeče iveri in jih tlačimo v nerodne vreče, z vlažnimi zmrzlimi rokami. Malo jih je. Roke se nam srečajo v mraku in prijateljski se odmikajo od iveri, na kateri so se srečale. Molčimo. Samo, da bi bili čim prej gotovi — vsi štirje smo izgladovani in prezeblji. V mislih smo že doma, vsak v svojem kotu, na toplem, v stalnem in sigurnem prebivališču.

Neopazno lezemo vse globlje v to začarano cesarstvo drv.

Spotikamo se ob panjih, mokro iverje na zemlji nas razdvaja in vsakemu črno zaznamuje njegovo pot. Udarim v nek črn štrleč hlod in se stresem, opazivši, da sem ostal sam, čisto sam, obkoljen s čudnim tegobnim lesenim svetom, ki težko in vla-

žno oddihuje v mrtvi nepremičnosti, brez kakršnega koli zvoka.

V daljavi plamti.

Hotel bi glasno, noro krikniti, da razbijem z močno predirno pestjo pritiskajoče obroče te grozne tišine okoli sebe.

Senčnice mi gore. Tako najbrž prihaja mrzlica. V gostem, vlažnem mraku, med dvema visokima kupoma desak, ki se dušeče dvigata, vidim, kako mati prižiga svečo, kako postavlja steklenico s prižgano svečo na mizo in kako govori, pripravljajoč moje ležišče na tleh v kotu sobe:

— Pojdi, čas je že, da ležeš. Kako si lahko sam prinesel toliko drv! Če bi imela samo malo čaja... Pa tudi sladkorja nimamo več!

— Naj bo, ni treba, meni je že tako toplo. Vidiš, koliko drv sem prinesel — jaz sem prinesel največ drv.

Spremljam vsak njen gib, dokler mi pripravlja ležišče. Njeni gibji so topli, toda tako počasni. Zakaj mora prav vsak komad pretresti? Prestavljam se z noge na nogo, naslanjam se na zid... ne čujem topega, hitrega odmeva koraka na vlažni zemlji, pri visokem skladu desk. Ves ostali svet je brezmejno daleč od mene in se samo nerazločno opaža kakor obledel, daljni spomin.

Črn privid mi stisne rame. Kakor s kleščami me vrže iz mraka v rdeče trepetajočo svetlobo.

— Pajo-o-o! — Svojega glasu ne prepoznam v predirajočem paničnem kriku.

Zemlja topo zabobni. V bližini se razlega tresk desak, ki se rušijo.

— Pajo-o! — Kot praiskonski klic preseka mrak izobličeni piskavi krik Katice. Od tega krika se mi dvigajo lasje na glavi.

Črn privid me vleče, kakor mrtvo obešeno stvar, tja k ognju.

Ogenj raste.

Že razločno vidim rdečo, kuštravo glavo Paje. Zraven njega se čehlja Ratko.

Katice ne vidim.

Dva moža ju držita. Eden teh je mlad. Modre delavske hlače ima. Na njegovi desni roki, ki je na Ratkovi rami, manjka kazalec. Namesto njega ima majhen, nepremični izrastek.

•

Mladenič v delavskih hlačah nas strogo gleda. Enega po enega. On je glavni. On je najnevarnejši. Samo tiho je.

Ostala dva preklinjata.

Pljus! — Lice mi zažari zaradi strašnega udarca. Skoraj se zgrudim na zemljo. Noge se mi tresejo. Z zobmi glasno cvokotam.

Paja se skuša iztrgati možu, ki ga drži. Desni obraz ima razpraskan. Dolg vijugav trak krvi se postopoma širi na njegovem licu.

Ratko izgubljeno gleda v plamteči ogenj. Ne čehlja se več. Pordečele roke mu mrtvo vise ob životu.

— Kaj naj storimo z vami? — naenkrat zakriči mladenič.

— Čigavi ste?

— Kdo je vaš kolovodja?

Toda, zakaj se nam smejejo oči, ko kriči? Kot nekaterikrat Katičine oči... Kje je zdaj Katica? Mogoče je že umrla?

Njegov glas je strašen. Noge se nam začenjajo še močneje tresti.

— Kaj naj storim z vami? — ponovno zagrmí nad našimi glavami.

Naenkrat vsi enoglasno zamoledujemo:

— Mi smo ubožci... Mati nas je poslala... Samo malo... Ne bomo nikoli več...

Paja prestopi z noge na nogo. Glasno zastoče skozi usta in nos:

— Stric, pustite nas. Lačni smo. Zagrešili smo. Ne bomo nikoli več. Nismo hoteli. Nimamo drv, pa smo mislili vzeti samo malo. Pustite nas, stric!

Spet gledam glavnega v oči. Da, te se smehljajo.

Paja ustavi pogled na roki, ki je brez pritiska ležala na Ratkovem ramenu. Zagleda se v mali izrastek kazalca. Izpod očesa pogleda mladeniča.

— Stric, tudi moj oče nima enega prsta. Ko je delal v centrali, mu ga je stroj odsekal. Hotel je celo roko. Zdaj ne dela več. Pustite nas. Če bi vedeli, bi vam prinesli tobaka.

Zdaj se ne smejo samo oči glavnega, tudi njegova usta se razvlečejo v širok smeh.

Mrak okoli nas veselo in glasno odmeva.

Duša bi rada zapela.

Utonemo v mrak. Pred nami je brezkončna pot vrnitve.

Polne vreče tišče. Male hrbtenice, zvite v lok, bole pod težkim tovorom vlažnih drv.

Daleč pred nami, kakor v pravljici, svetlikajo mestne luči.

— Katica!

— Katica!

Klici se duše v mraku. Pretresljivo se vračajo odmevi z mrtvih obal.

— Katice ni.

— Najbrž je že doma — reče Paja.

Vdihavamo zadimljeno meglo jesenskega izpuhtevanja.

Tisti črni nasip pred nami je Klanica.

Nek voz škriplje po blatni cesti vzporedno z nami. Voz brez svetilke.

Vsak korak odvali s srca en kamen. Mnogo, brezštevilno mnogo je tega kamenja.

Vseeno, srce igra. V prsih hitreje razbija malo srčece. Kakor ptica.

— Pogumno! — reče Paja. Tako vedno govori njegov oče, pleskar, ki ni nikoli delal v Centrali in ki ima na roki še vse prste.

Že smo pri Poljančetu.

Na nasprotni strani bleščijo okna Joksimovičeve vile.

Gremo čez Poljanče, tako čudno je ponoči, in pridemo pred vežo vile.

Pred vilo stoji avto. Šofer vžiga motor. Gospa Joksimovič se nagiblje nad Dudikom v debelem modrem plašču s svetlorumenimi gumbi. Med ropotanjem motorja, ki je vžgal, slišim njen skrbni glas:

— Dudí, greš s frajlo, da boš videl Sneguljčico. Jaz sem malo bolana. Dobro se obnašaj.

Male hrbtenice so zvite v loku.

Polne vreče tišče.

Zavijemo za vogal.

V daljavi toplo mežika naše okno.

Ferko Süšec:

JESENSKA

Nebo se mračí, mračí.
Preko samotnih polj
veter divja.

Ptica nad vásjo leti,
skrýje se v krošnjah dreves.
Dalje ne zna.

Jagnjed bolnó zadržti.
List orumenel
pade na tla.

Mitja Mejak:

MIMO ŠIVALNICE

Ob vaših oknih ob kostanjih
pospremi vselej mi korak,
kot šum čebel ob polnih panjih,
igriva pesem, smeh tenak.

Tak žídan smeh, kot bi všumela
vsá težka svíla vam pod prsti,
ín taka pesem, da bi v prséh
prav vsakomu srce razvnela.

Dekleta, v čarno vezenino
natkíte svoje pesmi, smeh,
za vse nas, tujce, kí tu mimo
pripelje včasih v vseh smereh

še težka pot nas ín zasopla:
da bo povsod, kot ob kostanjih
pri naših oknih, v pomladanjih
dneh duša vedra nam ín topla.

Palko Dolinec:

Miroslav — pesnik Slovenske Krajine

(Ob 35. obletnici smrti)

Letos je preteklo 35 let, kar je umrl prvi pesnik Slovenske Krajine Jožef Baša-Miroslav. Bil je eden izmed tistih, ki je v najtežjih dneh slovenskega življa med Muro in Rabo — v prvi svetovni vojni — tolažil svoje rojake, ki so umirali za tuje interese po daljnih bojiščih in jim napovedoval lepše in srečnejše dni. Čeprav Miroslav ni bil revolucionar, je vendar s svojimi pesmimi dvigal pri rojakih narodno zavest, jih seznanjal z brati tostran Mure in jih navduševal za slovanstvo.

Rojen je bil 28. aprila 1894 v Beltincih, v vasi, ki je bila pri Madžarih zelo slabo zapisana kot najbolj zavedna slovenska vas. Pa tudi pesnikova starša sta bila daleč naokrog znana kot zavedna Slovenca, posebno oče, ki je med vaščani razširjal knjige Mohorjeve družbe, iz katerih je tudi mladi Jožef črpal prvo znanje.

Gimnazijo je obiskoval na Madžarskem v Kösze-gu. Bil je eden najboljših učencev, sicer pa miren in vedno zamišljen dijak. Najrajši se je zatekal v samoto, kjer je začel oblikovati svoje prve pesmi. Da bi se skrivil tovarišem, ki so ga zaradi slovenskega pesništva vedno zbadali, si je izbral pesniško ime Miroslav, ki ga je odslej stalno uporabljal. Leta 1913 je na željo matere stopil v sobotiško semenišče, ki ga pa ni dovršil. Izbruhnila je

svetovna vojna in mladi pesnik si je kot strežnik pri ranjencih nakopal bolezen, ki ga je v kratkem času popolnoma strla. Umrl je 25. januarja 1916 na Madžarskem, odkoder so ga na lastno željo prepeljali domov in ga pokopali v domači zemlji, ki ji je bil vedno zvest.

Miroslav je začel pesniti zelo zgodaj. Ker pesniškega vzornika ni imel, se je močno naslonil na narodno pesem in prav pri teh je imel največ uspeha. Mnoge njegove pesmi so v kratkem času ponarodele (Vojak v slovo, Gde je moja zibeo stala). Pesnil je v domačem prekmurskem narečju, to pa zato, ker književne slovenščine ni popolnoma obvladal in tudi ljudstvo ga je tako laže razumelo. Njegovih pesmi je ohranjenih nekaj čez dve sto in so večidel domoljubnega značaja.

Živeč kot dijak na Madžarskem, med tujimi ljudmi, je bil mladi pesnik vedno poln domotožja. Svojo ljubezen in hrepenenje po slovenski zemlji je mnogokrat poudaril v svojih pesmih. Tako pravi v pesmi »Med tujinci«:

Nemrem duže tū živeti,
morem priti ta domô,
morem priti med Slovence,
gde srce mi merno bô!

Iz večine njegovih pesmi je čutiti rahlo žalost in boleost, v katero bolj in bolj zapada, kakor da bi slutil svojo prezgodnjo smrt.

Prva svetovna vojna, ki je razbila marsikatero slovensko družino, je dala Miroslavu novih snovi pri njegovem pesniškem ustvarjanju. Od teh pesmi je najbolj dovršena pesem »Dete« in »Pe-

sem od Karpatov«, kjer pretresljivo opisuje vojne grozote:

Tam daleč v Karpatih
so sejali kri,
tam kapla za kaplov
se v zemli topi.

Tam daleč v Karpatih,
gda pride pomlad,
tam nede šô nihče
več njive orat.

V svojih pesmih pa je Miroslav tolažil vse, ki jim je svetovna vojna iztrgala iz svoje sredine najdražje. Obsojal je krivično vojno in napovedoval lepšo dobo, ki bo prišla:

»gda čast pravica zadobi,
gda slabi nedo tlačeni «

Jožef Baša-Miroslav:

GDE JE MOJA ZIBEO STALA

Gde je moja zibeo stala,
gde me mati varovala,
mili moj slovenski svet
živi, živi dugo let!

Gde so včili me hoditi,
sladki jezik tvoj slaviti,
dragi moj slovenski svet
živi, živi dugo let!

Gde sam prvič brao iz knjige,
gde te prvič hvalo, Bože,
lubi moj slovenski svet
živi, živi dugo let!

*Gde sam senjao sladke senje,
gde sam včio se ljubiti tebe
zali moj slovenski svet
živi, živi, dugo let!*

*Gde bom enkrat dušo zdejno,
kak svetlica ta povejno,
zlati moj slovenski kraj
Bog te živi vekomaj!*

Prežihov Voranc:

Slovo o polnoči

Ljubljana je tiha ko grob. Le tu pa tam preseka nočno tihoto eksplozija puške ali mine na bloku, kje za Šiško ali tam proti Posavju. Nato zažari blokovsko obzorje kakor utrinek sveče na velikem grobu in spet umre v temo. Redkeje, a ostreje razbije nočno tišino glas zbrojevke, ki se oglasi z Golovca ali še dalje tam izza Barja. To pa ni več klic iz groba, ni več utrinek mrliške sveče, to je vrisk fanta iz daljave, ki hodi k ljubici v vas. Veliko srce ljubljansko, zajeto v žični plot, otrpne ob utrinku bloka, ob pozdravu z Golovca pa za trenutek popolnoma obstane, da bi se potem razletelo na vse strani, odkoder vriska njegov velik fant.

To je ena noč izmed tisoč noči...

V temo ene take noči ždi velika, križasta rakev, stavba ljubljanskega sodišča. Na njenem zadnjem koncu meži temneje kakor noč vrsta majhnih zamreženih oken. Levi trakt tega črnega križa je razsvetjen. Pet ali šest okenc je v drugem nadstropju, ki brle v noč.

To je trakt mrtvaških celic vojaškega sodišča, mrtvašnica Robottija, Gambare, Graziolija. Širok hodnik je bohotno razsvetljen, pet temnih duri lomi v enakih presledkih svetlo steno, iz teh temnih duri pa zeva svetloba skozi štirioglate linice na hodnik. Ko da bi neke počastne sveče svetile štirim, petim mrtvaškim odrom. Komu neki svetijo ti grozotni svečniki ob uri tej?...

Nakljub razsvetljavi je v tem traktu vendar tiše kakor v sosednjih traktih, kjer je v nerazsvetljenih celicah natlačenih na stotine jetnikov. Vojaška straža je zadremala na enem koncu, jetniška straža pa na drugem koncu hodnika, kjer sanjata o toplem soncu in vročem vinu Kalabrije.

V frančiškanski cerkvi bije ura polnoči. Monotoni odmev zvona se izgubi nad strehami ujetega mesta. Še težak, kratek molk, nato se začujejo kratki koraki iz prve celice, kajti celica meri vsega le pet korakov. Koj nato odgovorijo enaki koraki iz druge celice. Iz tretje pa se začuje najprej škrip železne postelje, potem prestopijo po tleh tudi tam enake, težke stopinje. Tri celice so že žive, le dve sta še mrtvi, tihi. Iz četrte se začuje kmalu nato kratek, a mučen vzdih. V teh štirih celicah se nahajajo štirje jetniki, štirje partizani, obsojeni pred osmimi dnevi na smrt od vojaškega sodišča. Advokati so vložili prošnje za pomiloščenje in jetniki morajo umirati že osem dni. Štiri celice so oživele o polnoči, le peta celica ostane tiha. To je celica za blazne, kamor so zaprli jetnika z namenom, da bi ob taki soseski postal blazen...